

Vlaams
Parlement

ingediend op **1721** (2018-2019) – Nr. 1
26 oktober 2018 (2018-2019)

Beleidsbrief

Onroerend Erfgoed
2018-2019

ingediend door minister-president Geert Bourgeois

INHOUD

Lijst met afkortingen	4
Managementsamenvatting	5
I. Inleiding	9
II. Strategische en operationele doelstellingen.....	11
SD 1. – Een vlotte en consequente uitvoering van de regelgeving is ge- garandeerd	11
OD 1.1. Actoren worden erkend voor hun rol in de erfgoedzorg en worden gestimuleerd om te netwerken	11
OD 1.2. Het behoud en beheer van het varend erfgoed in Vlaanderen wordt aangemoedigd en gefaciliteerd	12
OD 1.3. Een performant functionerend regelgevend kader wordt gewaarborgd door regelmatige evaluatie en bij- sturing.....	12
SD 2. – De onroerenderfgoedzorg is een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende beleidsniveaus en organisaties door vertrou- wen te schenken.....	16
OD 2.1. Het Agentschap Onroerend Erfgoed is een oplossings- gerichte en proactieve projectpartner in nauwe sa- menwerking met andere beleidsvelden en overheden .	16
OD 2.2. Het Agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroeren- derfgoedbeleid	18
OD 2.3. De nauwe samenwerking tussen en met partnerorga- nisaties leidt tot een grotere betrokkenheid van eige- naars, beheerders en erfgoedzorgers	19
OD 2.4. Het Vlaamse erfgoedbeleid positioneert zich in een brede Europese en internationale context en focust op erfgoed als een bindende factor voor een duurzame samenleving	24

SD 3. – Samen met de prioritaire partners worden op transparante wijze de ambities voor de onroerenderfgoedzorg geformuleerd	27
OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten	27
OD 3.2. Het Agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en handleidingen	31
OD 3.3. Het Agentschap Onroerend Erfgoed digitaliseert de dienstverleningsproducten en zet in op een maximale digitale ontsluiting van kennis ten behoeve van zijn partners.....	34
OD 3.4. De uitvoering van het Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed waarborgt de efficiënte inzet van de voorziene handhavingsinstrumenten.....	36
SD 4. – Investerings in onroerend erfgoed worden erkend en aangewend als gerichte hefboom voor economische ontwikkeling	39
OD 4.1. Het premiestelsel wordt bijgestuurd en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed.....	39
OD 4.2. De financiële opportuniteiten worden benut en de risico's worden gespreid door de ondersteuning van alternatieve financierings- en solidariseringsmechanismen	42
SD 5. – De zorg voor het onroerend erfgoed levert een positieve bijdrage aan de duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving...	43
OD 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit	43
OD 5.2. Het beleidsveld onroerend erfgoed participeert aan de discussie over klimaatverandering en legt de nadruk op hergebruik en zuinig ruimte- en materiaalgebruik..	44
OD 5.3. De zorg voor het onroerend erfgoed wordt maatschappelijk ingebed door het toelaten van participatie.....	46
Bijlage 1: Overzicht initiatieven.....	48
Bijlage 2: Regelgevingsagenda.....	49
Bijlage 3: Opvolging moties en resoluties	51
Bijlage 4: Opvolging aanbevelingen Rekenhof	64
Bijlage 5: Arresten Grondwettelijk Hof en Hof van Justitie.....	65
Bijlage 6: Decreetsevaluatieagenda	66

LIJST MET AFKORTINGEN

AGNAS	Afbakening Gebieden Natuurlijke en Agrarische Structuur
CAI	Centrale Archeologische Inventaris
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
CRKC	Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur
ESPO	<i>European Territorial Observatory Network</i>
EU	Europese Unie
FSMA	Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
ICOMOS	<i>International Council on Monuments and Sites</i>
IOED	Intergemeentelijke OnroerendErfgoedDienst
PFV	ParticipatieFonds Vlaanderen
RUP	Ruimtelijk Uitvoeringsplan
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed
UNESCO	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>
VAi	Vlaams Architectuurinstituut
VCB	Vlaamse Confederatie Bouw
VEA	Vlaams Energieagentschap
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
Vleva	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WTA	Wetenschappelijk-Technische groep voor Aanbevelingen inzake bouwrenovatie en monumentenzorg
WTCB	Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf
ZEN	Zonder Economisch Nut

MANAGEMENTSAMENVATTING

2018 stond in het teken van de verdere verbetering van de onroerendergoedregelgeving. De conceptnota Aanpassing Onroerendergoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie is omgezet in aanpassingsvoorstellen voor het Onroerendergoeddecreet en Onroerendergoedbesluit. Het Vlaams Parlement keurde het aanpassingsdecreet definitief goed op 4 juli, het aanpassingsbesluit zal tegen het einde van het jaar definitief kunnen worden goedgekeurd. Alle in de conceptnota aangekondigde intenties zijn doorvertaald. We blijven ondertussen de vinger aan de pols houden: op 8 juni werd het tweede evaluatierapport van de archeologieregelgeving meegedeeld aan de Vlaamse regering. Deze jaarlijkse oefening is niet alleen goed om een beeld te houden van de kwaliteit van de regelgeving en de uitvoering ervan, maar draagt ook bij aan een steeds efficiëntere en doelmatigere monitoring.

De aanpassingen aan de premierregelgeving dragen bij tot een verdere optimalisering en het kostenbewuster maken van de premietoekenningpraktijk. Het wegwerken van de wachtlijst voor restauratie- en erfgoedpremies blijft immers een belangrijk aandachtspunt. De regelgeving is aangescherpt, zodat er minder interpretatiemarge is. De hogere premiecategorieën zijn gronding hervormd. Hogere premies zijn gereserveerd voor welomschreven erfgoedcategorieën, en ook voorbeeldig beheer wordt beloond. Beheersplannen blijven alleen een verplichting waar ze een meerwaarde bieden voor het beheer. In die zin is ook de beheersplanregelgeving aangescherpt. De instroom van de beheersplannen wordt degelijk gescreend zodat het instrument doelmatiger kan worden.

Ondertussen wordt de wachtlijst ook volop weggewerkt door het toekennen van premies. Voor 2019 is er alvast 10 miljoen euro extra budget. Het is daarnaast verheugend om vast te stellen dat het publiek de weg begint te vinden naar het nieuwe investeringsinstrumentarium, dat in het leven is geroepen om het klassieke premiestelsel enigszins te ontlasten. De erfgoedlening, de vermindering van de verkooprechten en de vermindering registratierechten kenden meteen een zeker succes. Volgend jaar zal ook het drastisch hervormde systeem van vermindering op de personenbelasting in werking treden. Ook het investeringsvolume van de Erfgoedkuis blijft toenemen. Inzake financiering is het tot slot verheugend dat studies beginnen aan te tonen dat erfgoedzorg loont, niet alleen voor het erfgoed zelf. De studie naar de 'woongenotswaarde' toonde aan dat erfgoed een positieve uitstraling heeft op de buurt waarin het zich bevindt en dus waardeverhogend werkt. Dit jaar werd ook een studie opgestart naar de betalingsbereidheid voor het huidig, toekomstig en potentieel gebruik van onroerend erfgoed. Dergelijke objectieve informatie is cruciaal in het pleidooi voor een doordacht ondersteuningsbeleid.

De bijsturing en uitvoering van de regelgeving gebeurt in nauwe interactie met het werkveld. Het aantal erkende actoren blijft nog toenemen: Vlaanderen telt ondertussen 209 erkende archeologen en 2.390 erkende metaaldetectoristen. Het erkennen van deze partners blijft een recente nieuwigheid, en de nieuwe actoren nemen een pioniersrol op in een totaal veranderd landschap, waarin alle betrokkenen nog hun weg zoeken. Vakorganisaties en belangengroepen spelen een cruciale rol om, in nauwe interactie met de overheid, dit proces te vergemakkelijken. De overheid is daarin een partner en geen tegenpartij. Zo stippelde mijn administratie in overleg met de VVSG en het Kenniscentrum van

de Vlaamse Centrumsteden een traject uit om de noden van de lokale besturen, van wie op het vlak van onroerenderfgoedbeleid steeds meer wordt verwacht, in kaart te brengen. Het is ook een meerwaarde dat nieuwe netwerken tot stand komen, die niet alleen als spreekbuis voor de sector fungeren, maar ook als forum voor het delen van informatie en ervaringen, en het zoeken naar afstemming. Het agentschap Onroerend Erfgoed volgt de consolidatie en optimalisatie van een aantal netwerken, zoals het 'Vlaams Netwerk van IOED's en onroerenderfgoedgemeenten' en het Vlaamse depotnetwerk dan ook van zeer nabij op.

In het Vlaamse Regeerakkoord (2014-2019) werd de opdracht gegeven om werk te maken van een cultuurverandering binnen de administratie bevoegd voor onroerend erfgoed. De bedoeling hierbij is om het agentschap Onroerend Erfgoed te laten evolueren van een controlerende instantie naar een organisatie met een open cultuur, die klantgerichtheid, betrouwbaarheid en luisterbereidheid hoog in het vaandel draagt. Belangrijke stappen zijn gezet. Niet enkel werden er de afgelopen jaren verscheidene opleidingen voor erfgoedconsulenten georganiseerd maar het agentschap Onroerend Erfgoed trad ook vaker in overleg met de verschillende partners in de erfgoedzorg. Op basis van klantenfeedback wordt de werking van de administratie voortdurende bijgestuurd. In 2018 werd de gecentraliseerde klantendienst een feit zodat burgers één aanspreekpunt hebben en steeds goed geïnformeerd worden. Ook de wijziging van de decentrale werking van het agentschap in drie grotere regio's in plaats van per provincie draagt bij tot een meer eenvormige adviesverlening en een stroomlijning van processen. In dit verband moeten ook de afwegingskaders en handleidingen worden vermeld, alsook de digitalisering van de dienstverlening volgens de principes van Vlaanderen Radicaal Digitaal. De communicatie wordt steeds meer bepaald door de campagne 'Heerlijk Helder', die een stimulans moet geven aan het gebruik van heldere taal binnen de Vlaamse overheid. Het is de bedoeling om ook de communicatie inzake het onroerenderfgoedbeleid, tot en met de beschermingsbesluiten toe, zo heerlijk helder mogelijk te maken. Tot slot heeft het eerste inspectieplan onroerend erfgoed niet alleen aandacht voor klachtgestuurd handhaven, maar ook voor mogelijkheden tot meer proactief optreden. In de toekomst zullen handhavingsactiviteiten ook worden geëvalueerd, zodat ook op dit vlak kort op de bal kan worden gespeeld.

Het verhogen van de betrokkenheid van eigenaars, beheerders en erfgoedzorg blijft een kernbepaaldheid van de onroerenderfgoedsector. In 2018 werd daarom een groot draagvlakonderzoek opgestart, dat volgend jaar tot de nodige conclusies moet leiden. Daarnaast werkt mijn administratie, in samenspraak met Herita, het departement Cultuur, Jeugd en Media en het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, aan een set sectorbrede beleidsaanbevelingen voor de implementatie van de Faroconventie, waarin een 'bottom-up-erfgoedbeleid' wordt gepropageerd. In het kader van de lopende aanpassing van de regelgeving is overigens het principe van de erfgoedgemeenschappen, een centraal begrip in de conventie, juridisch ingebed. Draagvlak vormde ook de rode draad van het Europese Jaar van het Cultureel Erfgoed (ECHY), waarin mijn administratie en het departement Cultuur, Jeugd en Media samen met Faro en Herita tal van initiatieven nam met als doel kennisuitwisseling en netwerking binnen het erfgoedveld te stimuleren en de appreciatie voor erfgoed en erfgoedzorg te verhogen. Inzake draagvlakverhoging wil ik tot slot enkele inspanningen vermelden die het gevoelige thema van de archeologie betreffen. Er werd een facultatieve subsidie gegeven aan het Forum Vlaamse Archeologie vzw, die het maatschappelijk draagvlak voor archeologie wil vergroten, en ik introduceerde

projectsubsidies voor syntheseonderzoek archeologie. De Vlaamse Regering trekt hiervoor vanaf nu jaarlijks 1 miljoen euro uit. Zo wil ik de sector stimuleren om die grotere verhalen over de bestaansgeschiedenis van de mensheid en de relatie van de mens met zijn omgeving te onderzoeken en neer te schrijven. In 2019 wil ik, samen met de minister bevoegd voor cultuur, enerzijds een concreet beeld krijgen van hoe archeologie vandaag in Vlaanderen wordt ontsloten voor het publiek, en anderzijds onderzoeken hoe die verhalen en nieuwe kennis over het verleden op een kwaliteitsvolle, publieksvriendelijke en toegankelijke manier breder ontsloten kunnen worden.

Inventariseren en beschermen blijven kernprocessen binnen het beleidsveld onroerend erfgoed. We doorlopen wel een periode van zelfreflectie. Na het onderzoeksrapport "Doelmatigheidsanalyse van het beschermingsinstrumentarium fase 1: de geschiedenis van het beschermen 1931 – 2016", dat in 2017 werd opgeleverd, rondde het agentschap de aansluitende deelrapporten over de bescherming als monument van gevels en bedaking en over de bescherming van archeologische sites af. In 2019 wordt het deelluik over bouwkundige gehelen opgeleverd. De rapporten omvatten aanbevelingen voor een verdere aanpak van de doorlichting van het beschermingsbeleid en de concrete gevolgtrekkingen inzake het beschermingsbestand. Op basis hiervan wordt een actieplan opgesteld.

Ondertussen wordt het inventarisatie- en beschermingsbeleid onverminderd verder uitgevoerd. Er werd en wordt onder meer werk gemaakt van de herinventarisatie van de Vlaamse rand, Antwerpen en Gent, de thema-inventarissen inzake Wederopbouwarchitectuur, militair en oorlogsgebonden erfgoed, het aanvullen van de CAI, de inventaris van archeologische zones en de Landschapsatlas. Gemeenten worden begeleid om op hun niveau inventarisatie-initiatieven op te nemen. Op het inventarisatieproces worden beschermingscampagnes geënt. Het vaststellen van de inventarissen vordert ondertussen gestaag: de procedure voor de inventaris van het Bouwkundig Erfgoed in de provincie Limburg is afgerond, voorbereidingen lopen voor de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant. Het vaststellen van de Landschapsatlas verloopt aan het ritme van het AGNAS-programma en vanzelfsprekend blijft de cyclische actualisatie van de kaart van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten een aandachtspunt. Er is ook aandacht voor het nieuwe instrumentarium: de proefprojecten inzake onroerenderfgoedrichtplannen verlopen vlot. Ik hoop de onroerenderfgoedrichtplannen hoogstamboomgaarden en mergelgroeves in het voorjaar van 2019 ter goedkeuring te kunnen voorleggen aan de Vlaamse Regering. Voor beide plannen wordt ook begonnen met de uitwerking van een actieprogramma.

Inzake Werelderfgoed is er minder goed nieuws. Het Werelderfgoedcomité heeft afgelopen zomer helaas beslist om het mee door Vlaanderen ingediende nominatiedossier voor de Koloniën van Weldadigheid en het dossier van de Militaire begraafplaatsen en monumenten van de Eerste Wereldoorlog nog niet toe te voegen aan de Werelderfgoedlijst. Er zijn wel aanbevelingen geformuleerd, waar we het komende jaar mee aan de slag zullen gaan. In elk geval zal ook een reflectie- en visietraject worden opgestart over de manier waarop Vlaamse werelderfgoedkandidaturen in de toekomst zullen worden gekanaliseerd.

Tot slot wordt het onroerenderfgoedbeleid ook afgestemd met andere Vlaamse beleidsdomeinen en -velden.

Ik blijf via verschillende kanalen inzetten op het belang van een goede samenwerking en afstemming tussen de doelstellingen voor onroerend erfgoed en ruimtelijke ordening, door de verschillende mogelijkheden hiervoor na te gaan en door het benadrukken van het belang van de aanwezigheid van het onroerend erfgoed in onze leefomgeving. Zo vormt erfgoed een belangrijk aandachtspunt in de aangepaste strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. In december 2018 organiseert mijn administratie een colloquium om het landschap als beleidsthema op de agenda te zetten en verschillende partners samen te brengen voor de opstart van een toekomstig samenwerkingstraject. De afstemming situeert zich ook op een operationeel niveau: de integratie van de vergunning voor het wijzigen van vegetaties of kleine landschapselementen in de omgevingsvergunning, de geïntegreerde beheersplannen ...

Ook inzake wonen is er sprake van intensieve kruisbestuiving. In het kader van de aangepaste Vlaamse Wooncode wordt naar manieren gezocht om erfgoedwaarden te verzoenen met veiligheids-, gezondheids- en woonkwaliteitsvereisten. De Woningpas krijgt een erfgoedspecifieke invalshoek. Herbestemming en hergebruik van erfgoed blijven een prioritair thema. De projecten van de Meesterproef Erfgoed en Herbestemming werden verder opgevolgd om een snelle realisatie mogelijk te maken. Het projectbureau herbestemming kerken plant in 2018 twee bijkomende oproepen en nog een dertigtal kerken kan worden opgenomen. Tegelijk bekijk ik op welke manier het projectbureau een vervolg kan krijgen en hoe de lokale besturen op basis van de resultaten van de haalbaarheidsstudies begeleid kunnen worden naar duurzame herbestemmingen van parochiekerken. Het agentschap werkte actief mee aan het programma 'Toekomstgericht herbestemmen', een initiatief van het Kenniscentrum Vlaamse Steden, in samenwerking met de Vlaamse centrumsteden.

Energiezuinigheid blijft vanzelfsprekend een centraal thema. In overleg met het Vlaams Energie-agentschap worden de mogelijkheden onderzocht om het energiezuiniger maken van het Vlaamse patrimonium af te stemmen met onroerend erfgoed. Er is ook aandacht voor expertise-opbouw inzake energiezuinigheid bij de erfgoed-vakspecialisten. Ik onderschreef overigens mee de doelstellingen van de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling en verleen mijn loyale medewerking aan de integratie van de Sustainable Development Goals in het onroerenderfgoedbeleid.

I. INLEIDING

2018 was het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed. Erfgoed maakt deel uit van onze leefomgeving. Iedereen krijgt er vroeg of laat mee te maken. Het blijft een grote uitdaging om de meerwaarde van erfgoed evident te maken en te houden. Maar erfgoedzorg gaat niet alleen over erfgoed. Erfgoedzorg gaat vooral ook over de mensen die erfgoed appreciëren en mee in stand helpen houden. Daarom stonden in het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed, meer dan in het Europese Monumentenjaar van 1975, de mensen centraal.

Ik ben dan ook verheugd dat het Erfgoedjaar meer dan ooit in het teken stond van draagvlakverhoging. Voor het Erfgoedjaar zelf werkten het agentschap Onroerend Erfgoed, het Departement Cultuur, Jeugd en Media, de partnerorganisaties Herita en Faro een indrukwekkend, veelzijdig en laagdrempelig programma uit. Verscheidene opgestarte beleidsacties kaderend in het Vlaamse Gelijkekansenbeleidsplan ademen ook de geest van het jaar. Ik vermeld hier slechts het draagvlakonderzoek voor onroerenderfgoedzorg, de initiatieven in het kader van de implementatie van de Faroconventie, de actie Heerlijk Helder.

Ook het ontwikkelingstraject van het agentschap Onroerend Erfgoed naar een open, klantvriendelijke en laagdrempelige organisatie past in het plaatje. Er zijn grote stappen gezet om de publieksinteractie te verbeteren: het Infopunt is gelanceerd, het digitale informatie-aanbod is verbeterd, er kunnen steeds meer procedures digitaal worden afgehandeld en de dossierbehandeling verloopt steeds efficiënter en transparanter, onder meer via afwegingskaders. Er is ook gewerkt aan de contacten met lokale besturen. In de vernieuwde onroerenderfgoedregelgeving heb ik hen bewust als sleutelpartners naar voor geschoven. Mijn administratie begeleidt hen in het opnemen van deze nieuwe, cruciale rol en zoekt samen met de koepelverenigingen naar een optimale interactie.

De nadruk ligt ook steeds meer op de positieve resultaten die erfgoedzorg op het terrein teweeg brengt. Ik lanceerde dit jaar een specifieke projectsubsidie voor archeologisch synthese-onderzoek, waardoor de resultaten van archeologisch onderzoek voor een breed publiek worden ontsloten. Het agentschap lanceerde de digitale projectportfolio 'Erfgoed in de Kijker', waarin voorbeeldige ontwikkelingsprojecten aan een breed publiek worden getoond. De Onroerenderfgoedprijs stond dit jaar in het teken van toegankelijk erfgoed. Tijdens de dertigjarige jubileumeditie van Open Monumentendag was er ook oog voor kansengroepen.

De financiering van de onroerenderfgoedzorg blijft een belangrijk aandachtspunt. In 2018 zijn belangrijke nieuwe stappen gezet om de wachtlijst van restauratie- en erfgoedpremies af te bouwen. We maken ook verder werk van het optimaliseren van de financieringsregelgeving, zodat middelen doelmatiger worden ingezet. In dat kader is het verheugend om vast te stellen dat het nieuwe financieringsinstrumentarium zijn vruchten begint af te werpen. Klanten vinden langzaam maar zeker de weg naar de erfgoedlening en de nieuwe fiscale voordelen. Ik ben blij dat we ondertussen ook objectiever kunnen aantonen dat deze investeringen werken, en niet alleen voor erfgoed. Gericht onderzoek (hedonische prijsanalyse/woongenotswaarde) toont aan dat onroerenderfgoedzorg niet alleen goed is voor het erfgoed, maar ook een waardeverhogende impact heeft op de omgeving ervan. Buurten hebben baat bij

erfgoed. In dat verband vermeld ik ook graag het geleidelijke succes van de onroerenderfgoedrichtplannen, bij uitstek het instrument om erfgoedzorg op een laagdrempelige manier te verankeren in een gebiedsgericht beleid. Ik hoop tegen volgend jaar te landen met de vaststelling van de pionierdossiers op dit vlak omtrent de Limburgse hoogstamboomgaarden en het mergelerfgoed.

Ik blijf ook verder focussen op de afstemming tussen onroerenderfgoedzorg en de duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving. De vele initiatieven zijn hier getuigen van: van de inspanningen die geleverd zijn om het erfgoed energiezuiniger te maken en de ondersteuning die ik hiervoor aan eigenaars verleen tot de belangrijke kapstokken voor landschap en erfgoed in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Ook mijn medewerking aan de implementatie van de Sustainable Development Goals en het blijvend inzetten op een duurzame erfgoedzorg waarbij ik gebruik en herbestemmen van erfgoed als een kerningrediënt zie, dragen hiertoe bij. In 2019 blijf ik focussen op het belang en de rol van erfgoed in de trends en verwachtingen van de huidige samenleving.

2018 stond ook in het teken van de verdere vernieuwing van de onroerenderfgoedregelgeving. Ik vind het van primordiaal belang dat we de vinger aan de pols blijven houden en bijsturen waar het nodig en nuttig is. In 2017 ronden we een eerste omvattende evaluatie van de regelgeving af, en startten meteen een verbetertraject. Het aanpassingsdecreet dat hieruit voortvloeide, werd in juli definitief goedgekeurd door het Vlaams Parlement, eind dit jaar hoop ik ook op de definitieve goedkeuring van het aanpassingsbesluit. De aangekondigde verbeteringen van de archeologie- en financieringsregelgeving, de optimalisaties in functie van rechtszekerheid en klantvriendelijkheid zullen zo in 2019 in werking kunnen treden.

II. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. Een vlotte en consequente uitvoering van de regelgeving is gegarandeerd

OD 1.1. Actoren worden erkend voor hun rol in de erfgoedzorg en worden gestimuleerd om te netwerken

1) Stand van zaken 2018

Het aantal erkende actoren blijft toenemen:

- Op 15 oktober 2018 telt Vlaanderen 209 erkende archeologen: 169 hiervan zijn natuurlijke personen, 26 rechtspersonen en veertien van rechtswege erkende archeologen. Hiermee is de uitvoering van het archeologisch (voor)onderzoek in het kader van vergunningen of wetenschappelijke vraagstelling gewaarborgd. Ook het aantal erkende metaaldetectoristen kende een hoge vlucht. Op heden zijn er 2.390 natuurlijke personen erkend als metaaldetectorist;
- Het kwaliteitsvol bewaren van de ontdekte archeologische ensembles wordt verder gewaarborgd door de erkende depots. Met de erkenning van het onroerend erfgoeddepot Potyze (Ieper) beschikt Vlaanderen over een totaal van veertien erkende depots, waarvan in totaal elf al een financiële ondersteuning ontvangen. De overige drie kunnen ook financiële ondersteuning aanvragen;
- In 2018 is het aantal erkende onroerenderfgoedgemeenten (negentien) en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (25) niet gewijzigd. Ter ondersteuning van de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten voorzag ik in een budget van ruim 2.111.000 euro. De erkende onroerenderfgoedgemeenten en de IOED's zijn verenigd in het 'Vlaams netwerk van IOED's en onroerenderfgoedgemeenten' dat regelmatig onderling samenkomt en een voorzitter heeft aangeduid om als spreekbuis te fungeren naar de buitenwereld.

Het agentschap zet in toenemende mate in op de begeleiding van deze partners (zie OD 2.2.):

- Het agentschap pleegt strategisch overleg met vakverenigingen en belangengroepen. De aanpassing van de archeologieregelgeving (zie OD 1.3.) gebeurt in nauwe interactie met de sector;
- Aangezien de volgende erkenningsronde voor onroerenderfgoedgemeenten en IOED's in 2020 is voorzien, wordt het netwerk met deze partners verder geconsolideerd en geoptimaliseerd. Naast praktische zaken is er nu ook aandacht voor 'capacity building' door kennisoverdracht en het uitwisselen van de (eigen) ervaringen. Regelgevende initiatieven en een actuele stand van zaken worden uitvoerig geduid zodat de betrokken besturen hierop kunnen anticiperen. Instrumenten (bv. afwegingskaders, richtlijnen, stroomschema's) die door het agentschap voorbereid worden en zeer nuttig kunnen zijn voor de werking van deze actoren worden gedeeld. In de mate van het mogelijke stelt de administratie interne studiedagen open voor deze

partners of brengt ze presentaties in een aangepaste vorm op het netwerkmoment.

Een groot aantal van deze actoren zijn zeer jonge organisaties met een nieuw takenpakket die zich in de eerste jaren vooral focusten op de eigen 'opstart' met de daarbij horende praktische beslommeringen. Ik ben ervan overtuigd dat zij zich verder zullen ontwikkelen en de netwerken in de toekomst een waardevolle bijdrage kunnen leveren in de verdere professionalisering en optimalisering van de onroerenderfgoedsector.

- De tijdelijke Vlaamse coördinatie van het Vlaams Depotnetwerk eindigde in augustus met een eindrapport, dat aanbevelingen over het deponeringsproces, de rol van onroerenderfgoeddepots en het belang van het netwerk voor de sector omvat. Het netwerk gaat nu zelfstandig verder onder wisselend voorzitterschap van de partners. De nadruk blijft liggen op sensibilisering en ondersteuning van de sector, afstemming van depotprofielen en het stroomlijnen van het deponeringsproces. Het netwerk heeft ook aandacht voor de niet-erkende depots en zet in op het delen van kennis en expertise. Mijn administratie blijft een faciliterende rol opnemen voor het netwerk en neemt hen mee bij de monitoring van de onroerenderfgoedactoren.

2) Initiatieven 2019

Mijn administratie zet de begeleiding van de partners verder op de ingeslagen weg.

OD 1.2. Het behoud en beheer van het varend erfgoed in Vlaanderen wordt aangemoedigd en gefaciliteerd

1) Stand van zaken 2018

In lijn met de aanpassingen aan het Onroerenderfgoedbesluit (zie OD 1.3.), heb ik de mogelijkheid gecreëerd om niet alleen voor opengesteld varend erfgoed, maar ook voor de ontwikkeling tot opengesteld varend erfgoed een verhoogde premie te krijgen.

Ondertussen loopt het inventarisatie- en beschermingsbeleid inzake varend erfgoed onverminderd verder: de inventaris van sleep- en werkschepen werd met enkele vaartuigen uitgebreid, en voor de Stoomgraanzuiger 19, de stoomsleepboot Amical en de havensleep T70 zijn beschermingsprocedures ingezet of afgerond.

2) Initiatieven 2019

Geen specifieke initiatieven

OD 1.3. Een performant functionerend regelgevend kader wordt gewaarborgd door regelmatige evaluatie en bijsturing

1) Stand van zaken 2018

In 2018 heb ik de bepalingen uit de conceptnota *Aanpassing Onroerenderfgoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie* omgezet in

aanpassingsvoorstellen voor het Onroerenderfgoeddecreet en Onroerenderfgoedbesluit. Het Vlaams Parlement keurde het aanpassingsdecreet definitief goed op 4 juli. De Vlaamse Regering keurde vervolgens ook het aanpassingsbesluit voor een eerste keer principiële goed op 20 juli, waarna het ter advies is voorgelegd aan de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO). Omstreeks de jaarwisseling zou het besluit definitief goedgekeurd moeten zijn. Alle in de conceptnota aangekondigde intenties zijn doorvertaald. Enkel de verhoging van de oppervlaktecriteria voor archeologisch onderzoek buiten archeologische zones is op vraag van de archeologische sector niet opgenomen.

Volgende aanpassingen zijn enkel in het decreet geregeld:

- het schrappen van volledig gesloopte of verdwenen items uit de vastgestelde inventaris zonder voorafgaand openbaar onderzoek;
- de informatieplicht in geval van het vestigen van opstal- of erfpachtrecht van een geïnventariseerd of beschermd onroerend goed;
- het consulteren van de zakelijkrechthouder van een onroerend goed voorafgaand aan de voorlopige bescherming;
- het invoeren van een termijn van 30 dagen na kennisgeving van de voorlopige bescherming voor het richten van een verzoek gehoord te worden;
- het introduceren van een snelle procedure voor het verplaatsen van een beschermd goed.

Enkele aanpassingen betreffen zowel het decreet als het besluit, of worden enkel in het besluit geregeld. De opvallendste wijzigingen zijn:

- het fusievriendelijk en flexibeler maken van het erkenningssysteem voor intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten;
- het vervangen van het bestaande erkenningssysteem voor archeologen door een systeem met gedifferentieerde erkenning: archeologen type 1 mogen alle vormen van archeologisch onderzoek verrichten, archeologen type 2 enkel vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem;
- het vervangen van de melding van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem door een toelating en het vervangen van de bekrachtiging van (archeologie)nota's door een meldingsplicht;
- de mogelijkheid tot vrijstelling van de verplichting tot opmaak van een archeologienota door een erkende onroerenderfgoedgemeente;
- het verhogen van de premie voor buitensporige opgravingskosten van 40 naar 80 procent en de introductie van een premie voor verplicht uit te voeren archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bij vergunningsplichtige ingrepen in de bodem;
- het vereenvoudigen van de erfgoedpremiepercentages en het beperken van de dossiercategorieën waarbij voor het bekomen van een erfgoedpremie een goedgekeurd beheersplan vereist is (zie OD 4.1);
- het bijsturen van de erkenningsvoorwaarden voor open erfgoed en introductie van de mogelijkheid om voor de ontwikkeling tot open erfgoed een erfgoedpremie te bekomen;
- het afschaffen van de onderzoekspremie voor de opmaak van een beheersplan.

Op 20 juli ondertekende ik het vaststellingsbesluit voor versie 3.0 van de Code van Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie. Deze geactualiseerde versie breidt het toepassingsgebied van de archeologienota met beperkte

samenstelling uit, reduceert de omvang en diepgang van de archeologierapporten, vermindert de noodzakelijke handelingen bij aardkundig onderzoek en werkt passages weg die tot foutieve interpretaties en daarmee overbodige inspanningen leiden. Op deze manier streeft versie 3.0 van de Code van Goede Praktijk naar een nog betere kosten-baten verhouding tussen de te leveren inspanningen en de onderzoeksresultaten die daaruit volgen. De aanpassing kwam er na overleg met VONA, aardkundigen en depotbeheerders. Op 1 oktober trad versie 3 van de Code van Goede Praktijk in werking, na toelichtingen aan de archeologische sector.

Het tweede evaluatierapport van de archeologieregelgeving is op 8 juni 2018 meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Dit rapport behandelt voor het eerst de resultaten van een volledige werkjaar. Het zet het archeologietraject uit in cijfers en beschrijft in detail de effecten van het beleid op de actoren, de effecten op het vergunningentraject en het bouwproces, de financiële effecten en de effecten op de kenniswinst. Behalve met een aantal concrete engagementen van mijn administratie, sluit het rapport af met aanbevelingen over de regelgeving en de volgende evaluatie. Ik neem de aanbeveling in functie van effectievere procedures voor de opvolging van erkende archeologen ter harte en neem dit mee in de lopende wijziging van het Onroerendergoedbesluit.

Deze tweede evaluatie bevestigt in grote mate de resultaten van de vorige evaluatie. Veel tendensen zetten zich ook in 2017 voort, terwijl het voor andere zaken nog steeds te vroeg blijkt om conclusies te trekken. Zo laat het beperkt aantal uitgevoerde opgravingen nog steeds niet toe om de kenniswinst nauwkeurig in kaart te brengen. Voor het archeologisch onderzoek dat gekoppeld is aan ruimtelijke ontwikkelingen springt het hoge bekrachtigingspercentage van 78% van de ingediende archeologienota's in het oog, samen met de vaststelling dat slechts 9,1% van alle bouwvergunningen in Vlaanderen een archeologisch traject heeft doorlopen. Bovendien besluit ruim de helft van de bekrachtigde archeologienota's dat geen verdere maatregelen nodig zijn. Van alle bekrachtigde archeologienota's heeft 8,6% een beperkte samenstelling. De evaluatie toont aan dat men het vooronderzoek met ingreep in de bodem nog te vaak uitstelt.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 1: Aanpassen van de regelgeving voor onroerend erfgoed op basis van de bevindingen van het evaluatierapport archeologie

Mijn administratie treft de nodige voorbereidingen voor de implementatie en communicatie van de aanpassingen aan de regelgeving, zodat deze in het voorjaar van 2019 in werking kunnen treden.

Door de recente wijzigingen aan het Onroerendergoeddecreet en -besluit moet ook de Code van Goede Praktijk een nieuwe update krijgen. De invoering van verschillende types erkende archeologen, de wijziging van de melding van vooronderzoek met ingreep in de bodem naar een toelating en de vervanging van de bekrachtiging van archeologienota's en nota's door een melding moeten doorvertaling krijgen in de Code van Goede Praktijk. Het betreft in hoofdzaak terminologie en procedurele aspecten. Inhoudelijke aanpassingen wil ik tot het strikte minimum beperken om te vermijden dat de erkende archeologen te frequent hun werkwijze moeten aanpassen. De voorbereidingen voor deze aanpassing vonden al plaats in het najaar van 2018. Tegen het voorjaar van 2019 kan hierover een beslissing worden genomen.

Het is evident dat ik de regelgeving blijf monitoren en evalueren om onder meer de noodzakelijke data en inzichten in het archeologische traject te vergaren. De eerstvolgende evaluatie zal gericht zijn op 'uitgestelde vooronderzoeken', en bouwt vanzelfsprekend verder op de bevindingen van de nu afgeronde evaluatie.

Ik ondersteun de initiatieven die mijn administratie neemt met het oog op meer effectieve uitvoering van de archeologieregelgeving. Zo wordt volop ingezet op een open dialoog met de erkende archeologen en andere actoren. Door hen actiever te informeren, intenser te ondersteunen en verder te sensibiliseren, verwacht ik hier op korte termijn de vruchten van te plukken. Ook blijft mijn administratie verder werk maken van een vlotte doorvertaling van de archeologische onderzoeksresultaten naar de verschillende beheersinstrumenten.

SD 2. De onroerenderfgoedzorg is een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende beleidsniveaus en organisaties door vertrouwen te schenken

OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed is een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

1) Stand van zaken 2018

Het Vlaamse Regeerakkoord (2014-2019) gaf de opdracht om werk te maken van een cultuurverandering binnen de administratie bevoegd voor onroerend erfgoed. De bedoeling hierbij is om het agentschap Onroerend Erfgoed te laten evolueren van een controlerende instantie naar een organisatie met een open cultuur, die klantgerichtheid, betrouwbaarheid en luisterbereidheid hoog in het vaandel draagt. Het volstaat niet langer dat een burger te horen krijgt van de overheid wat al dan niet waardevol is en welke acties zij of hij moet ondernemen om dit erfgoed te koesteren en te bewaren. Mensen en organisaties willen ook inspraak in wat zij als de moeite waard beschouwen. Ze willen mee een stem hebben in het erfgoeddebat en willen ook effectief gehoord worden. Ze willen snel en professioneel geholpen worden bij het onderhoud, het herstel en de herbestemming van hun erfgoed. Ik heb hard ingezet op deze mentaliteitswijziging binnen het agentschap. Belangrijke stappen zijn gezet. Niet enkel werden er de afgelopen jaren verschillende opleidingen voor erfgoedconsulenten georganiseerd maar het agentschap Onroerend Erfgoed trad ook vaker in overleg met de verschillende partners in de erfgoedzorg.

Om klantgericht te kunnen zijn, is het essentieel om de klanten te kennen. Klantenfeedback geeft waardevolle informatie over hoe het contact met het agentschap verloopt en hoe procedures worden ervaren. Op basis hiervan kan de werking van de administratie telkens worden bijgestuurd in de goede richting. In 2018 werd de gecentraliseerde klantendienst (Infopunt Erfgoed) een feit zodat burgers één aanspreekpunt hebben en steeds goed geïnformeerd worden. Ook de wijziging van de decentrale werking van het agentschap in drie grotere regio's in plaats van per provincie draagt bij tot een meer eenvormige adviesverlening en een stroomlijning van processen.

Alle initiatieven en acties die het agentschap onderneemt passen binnen deze nieuwe bedrijfscultuur. Uitgangspunt is een consequente, constructieve en proactieve omgang met de klant. In het bijzonder denk ik hierbij aan:

- het overleg met de partners (zie OD 1.1) en de digitalisering van de dienstverlening (zie OD 3.3);
- de campagne 'Heerlijk Helder', die een stimulans moet geven aan het gebruik van heldere taal in het communicatiebeleid van de Vlaamse overheid. Het is essentieel dat de burger de overheid goed begrijpt en overheidsinformatie kan gebruiken. Ook het agentschap Onroerend Erfgoed engageerde zich om heldere taal te gebruiken in zijn interne en externe communicatie, op de nieuwe website, in brieven, mails en folders. Alle personeelsleden kregen hiervoor een opleiding. De standaardbrieven van de belangrijkste processen werden gescreend en aangepast op helderheid, klantvriendelijkheid en

juridische correctheid. Heerlijk heldere communicatie blijft een permanente uitdaging;

- de in oktober gelanceerde volledig vernieuwde corporate website van het agentschap. De website is volledig vraaggestuurd opgebouwd, met informatie op maat van de belangrijkste doelgroepen, met name eigenaars en beheerders van onroerend erfgoed, lokale overheden en professionelen uit de erfgoedsector. Bij de ontwikkeling van de website is aandacht besteed aan helder taalgebruik, gebruiksvriendelijkheid, toegankelijkheid en flexibiliteit;
- het projectportfolio 'Erfgoedbeheer in de kijker', dat sinds februari online te consulteren is. Het portfolio is een website met praktijkvoorbeelden van kwaliteitsvol erfgoedbeheer in Vlaanderen, geïllustreerd met kleurrijke foto's. Elk voorbeeld bevat inzichten die zijn opgedaan in projecten waaraan het agentschap Onroerend Erfgoed heeft bijgedragen. Het is bedoeld voor erfgoedeigenaars, erfgoedprofessionals, ontwerpers en iedereen die interesse heeft in de omgang met erfgoed. Regelmatig worden nieuwe praktijkvoorbeelden toegevoegd.

In de motie van het Vlaams Parlement bij de beleidsnota wordt gevraagd *"maximale afstemming te garanderen t.a.v. regelgeving binnen andere beleidsdomeinen, in het bijzonder m.b.t. ruimtelijke ordening en natuur"* (cf. *bijlage 3, moties en resoluties*). Met verschillende beleidsdomeinen en -velden werd de samenwerking met betrekking tot het afstemmen van regelgeving geïntensifieerd:

- Met het beleidsdomein omgeving werk ik aan een optimale afstemming van de vergunning voor het wijzigen van vegetaties en kleine landschapselementen. Sinds 1 augustus 2018 is de integratie van de vergunning voor het wijzigen van vegetaties of kleine landschapselementen in de omgevingsvergunning een feit. Mijn administratie verleent advies over deze vergunningsaanvragen wanneer ze betrekking hebben op beschermd erfgoed en voor zover voor die handelingen ook een toelating vereist is. Als het advies van mijn administratie in beroep wordt betwist, verleent de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed het advies. Naar aanleiding van de vereenvoudiging van het vergunningenstelsel voor natuur en bos, zet ik in op een optimale afstemming met de onroerenderfgoedregelgeving.
- Mijn collega-minister bevoegd voor Wonen paste in 2018 de Vlaamse Wooncode en bijhorend uitvoeringsbesluit aan waardoor de minimale energetische vereisten verzoend kunnen worden met de aanwezige erfgoedwaarden en het in de toekomst voor al het beschermde erfgoed mogelijk moet zijn om te voldoen aan de minimale veiligheids-, gezondheids- en woonkwaliteitsvereisten.
- Ik onderschreef mee de doelstellingen van de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling en verleen mijn loyale medewerking aan de integratie van de Sustainable Development Goals in het onroerenderfgoedbeleid (zie OD 5.1, 5.2 en 5.3).
- Mijn administratie werkt verder rechtstreeks en onrechtstreeks mee aan de uitvoering van het Horizontaal Integratiebeleidsplan, het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan en het Vlaams Actieplan voor Armoedebestrijding, met name met het opgestarte draagvlakonderzoek, de initiatieven in het kader van de campagne 'Heerlijk Helder', het Europees jaar voor het Cultureel

Erfgoed en de implementatie van de Faroconventie (zie OD 2.1, 2.3, 2.4 en 5.3).

2) *Initiatieven 2019*

Initiatief 2: Verder werken aan een klantgerichte en flexibele administratie

Het is duidelijk dat de manier van werken van de administratie de afgelopen vier jaar fundamenteel is veranderd en dat het agentschap Onroerend Erfgoed is geëvolueerd naar een meer open organisatie, die partnerschappen sluit en luistert naar de burger. Deze omslag is ingezet maar dat betekent niet dat er geen blijvende aandacht moet zijn voor klantgerichtheid en luisterbereidheid.

De erfgoedgemeenschappen zijn de hoeders van het erfgoed, met aan hun zijde een administratie die hen daarin kan ondersteunen en faciliteren. Om hiervoor te zorgen dient er verder te worden ingezet op helder taalgebruik, toegankelijkheid van informatie en duidelijke strategische keuzes voor het behoud van het onroerend erfgoed. Ik ben ervan overtuigd dat het agentschap Onroerend Erfgoed de ingeslagen weg verder zal volgen. De overheid staat niet los van de samenleving, maar maakt er deel van uit en zorgt dat burgers mee kunnen bijdragen aan het onroerenderfgoedbeleid.

Initiatief 3: Werk maken van 'heerlijk heldere' beschermingsbesluiten

De beschermingsbesluiten moeten zo veel mogelijk rechtszekerheid geven aan eigenaars en andere zakelijkrechthouders over wat de erfgoedwaarde is van het beschermde goed en welke juridische gevolgen dit met zich meebrengt. Het is belangrijk dat die besluiten duidelijk zijn en dat de burger die begrijpt. Dat is nu niet steeds zo. In 2019 maakt het agentschap werk van het heerlijk helder maken van de beschermingsbesluiten.

OD 2.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroerenderfgoedbeleid

1) *Stand van zaken 2018*

Ik beschouw het begeleiden van lokale besturen bij het ontwerpen en uitvoeren van een eigen onroerenderfgoedbeleid als een belangrijke opdracht. Dit geldt bij uitstek voor de erkende onroerenderfgoedgemeenten en voor de gemeenten die deel uitmaken van een erkende IOED, maar ook voor de (nog) niet-erkende gemeenten.

In overleg met de VVSG en het Kenniscentrum van de Vlaamse Centrumsteden stipelde het agentschap een traject uit om de noden van de lokale besturen in kaart te brengen om een lokaal onroerenderfgoedbeleid te ontwikkelen. Op basis van een inspiratienota, met mogelijke acties die een lokaal bestuur kan ondernemen, zijn begin 2018 zes groepssessies georganiseerd, in overleg met de VVSG en het KCVS, waar de vertegenwoordigers hun noden kenbaar konden maken. Op basis van deze rondgang heeft het agentschap actiepunten op korte, middellange en lange termijn geïdentificeerd, die aan de geformuleerde noden tegemoet moeten komen. Een aantal aandachtspunten wordt al meegenomen in de vernieuwde website van het agentschap en bij de verdere optimalisatie van het netwerk van IOED's en onroerenderfgoedgemeenten.

De begeleiding van lokale besturen krijgt geleidelijk vorm op het terrein. Naast de verdere uitbouw van de netwerking (zie hoger) zet het agentschap ook in op het begeleiden van de opmaak van lokale inventarissen. In 2018 gebeurde dat in Antwerpen en Leuven. Het verheugt me dat gemeenten intussen ook een lokaal beleid voor niet-beschermd erfgoed uitwerken.

In het kader van de ruime thematiek van het begeleiden van lokale besturen kan tot slot ook worden vermeld dat de verhuizing van de Kogge naar het Droogdokeneiland succesvol is afgerond, in een samenwerking tussen mijn administratie, de stad Antwerpen en de Haven van Antwerpen.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 4: Inspelen op de noden van de lokale besturen

Het agentschap Onroerend Erfgoed zal in de eerste helft van 2019 informatiesessies organiseren voor lokale besturen over een aanvraag tot erkenning als onroerenderfgoedgemeente of als intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst. Hiermee wil de administratie proactief en tijdig inspelen op vragen van de vernieuwde lokale besturen over de ontwikkeling en implementatie van een lokaal erfgoedbeleid.

Deze sessies worden samen met het departement CJM georganiseerd, zodat lokale ambtenaren of besturen tegelijk ook informatie krijgen over de aanvraag voor nieuwe erfgoedconvenanten. Op deze manier wil de Vlaamse overheid inspelen op de algemene nood van lokale besturen om tijdig te kunnen beslissen of ze een aanvraag zullen indienen en om over alle informatie voor het correct samenstellen van een dossier te beschikken.

In 2019 wordt verder ingezet op het begeleiden van lokale besturen bij het inventariseren. Het zwaartepunt zal liggen bij de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen, waar de vaststelling van de inventaris wordt voorbereid (zie OD 3.1). Het agentschap zal, op basis van eerdere proefprojecten, ook begeleiding bieden bij het inventariseren van houtige beplantingen met erfgoedwaarde en andere landschapselementen.

OD 2.3. De nauwe samenwerking tussen en met partnerorganisaties leidt tot een grotere betrokkenheid van eigenaars, beheerders en erfgoedzorgers

1) Stand van zaken 2018

Niet alleen de overheid staat in voor de zorg van het onroerend erfgoed. Verschillende partnerorganisaties vormen een belangrijke schakel bij het ondersteunen en begeleiden van de eigenaars, beheerders en erfgoedzorgers. Ik ondersteun daarom verenigingen als Herita, Monumentenwacht Vlaanderen, het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC), Het orgel in Vlaanderen en *Aan De IJzer*. Deze partners ontvangen een jaarlijkse subsidie voor de financiering van hun algemene werking. Deze subsidies kaderen in constant beleid, dat geregeld wordt geëvalueerd. Het voorbije jaar konden volgende evoluties worden opgetekend:

- Herita maakt volop werk van haar hernieuwde strategie. Op 15 maart vond in Leuven een succesvolle editie plaats van het Open Monumentencongres, met 169 deelnemers uit 102 verschillende organisaties (lokale besturen, IOED's en onroerenderfgoedgemeenten, Historische Huizen, universiteiten, vrijwilligersorganisaties, erfgoedverenigingen ...). Naast grote sectormomenten zijn er ook geografische en thematische netwerkmomenten georganiseerd, onder meer in Maaseik, de Westhoek, Noord- en Midden-Limburg, en omtrent molens, historische brouwerijen en stokerijen. Zo worden beroeps- en vrijwillige actoren bereikt in een vertrouwde omgeving.

Dankzij een bijkomende investeringssubsidie kon Herita een volledig nieuw digitaal platform ontwikkelen dat als basis dient voor de nieuwe publiekswebsite www.herita.be, met databank en voor een nieuwe lidmaatschapsformule. De website www.erfgoedhelden.be, die Herita lanceerde om middenveldorganisaties en geëngageerde burgers met eerstelijnsinformatie te ondersteunen bij hun inzet voor onroerend erfgoed, zal op termijn ook in deze omgeving worden geïntegreerd. Via het platform wordt ook online donatie mogelijk voor Herita-projectrekeningen.

Voor het lidmaatschap werkt Herita voortaan met de merknaam 'Open Monumenten' omdat het publiek hiermee vertrouwd is. Op termijn is afstemming en mogelijk integratie met de Museumpass gepland. Dit gebeurt in overleg met de betrokken organisaties.

Het lidmaatschap en de publiekswebsite werden gelanceerd tijdens de 30ste editie van Open Monumentendag. De feesteditie was aanleiding voor een uitgebreid programma, met trouwe en nieuwe organisatoren, winnaars van de Vlaamse Monumenten- en Onroerenderfgoedprijs, werelderfgoed, laureaten van de Europa Nostra-awards ... Bij de communicatie lag een sterke focus op het Europees Erfgoedjaar en werd de Europese dimensie van erfgoed in de verf gezet. Voor het eerst is ook bewust ingezet op doelgroepen die traditioneel minder deelnemen aan Open Monumentendag, zoals mensen in armoede.

Inzake site-ontwikkeling werd de competentie en capaciteit binnen Herita verhoogd. Om de eigen sites optimale aandacht te kunnen geven worden zij in een aparte eenheid (competence center) van Herita ontwikkeld en beheerd. Herita werkt hierbinnen structureel en projectmatig samen met strategische partners op het gebied van financiering, ontwikkeling, beheer en ontsluiting van onroerend erfgoed. Nieuwe medewerkers werden aangeworven en tijdelijke krachten ingezet. Er zijn beheersplannen opgeleverd, alsook dossiers voor de erkenning als open erfgoed. Monumentenwacht werkt aan een tweejaarlijkse bouwkundige inspectie van alle sites en aan de opmaak van meerjarenonderhoudsplannen met kostprijsindicatie. Op alle sites zijn achterstallige beheerwerken uitgevoerd. Conform eerdere afspraken werden de erfpachten van Hundiusbatterij naast Fort Napoleon in Oostende, van de Sint-Donatustoren in Leuven en van het paviljoen de Notelaer in Bornem overgedragen. Fort Napoleon zelf sloot de deuren in september met het oog op renovatiewerken en een nieuwe exploitatie vanaf 2019. Hiervoor realiseerde Herita in het voorjaar een procedure met biedboek, waarop in augustus de gunning volgde aan Toerisme Oostende vzw. De restauratie van loods 1 in Tramsite Schepdaal is voltooid.

- De samenwerking met Monumentenwacht Vlaanderen loopt verder volgens de in 2017 goedgekeurde meerjarenovereenkomst. Samen met Monumentenwacht start er dit jaar ook een evaluatietraject van deze meerjarenovereenkomst met het oog op het bepalen van nieuwe accenten en streefdoelen voor de toekomst.
- De samenwerking met CRKC wordt verdergezet. Het CRKC, gevestigd in de Abdij van Park in Leuven, zet zijn activiteiten voort onder de nieuwe naam PARCUM, dat staat voor de integrale werking van CRKC als erfgoedorganisatie (dienstverlening onroerend religieus erfgoed, dienstverlening roerend religieus erfgoed, dialoogmuseum). Het centrum geeft ondersteuning bij de opmaak, opvolging en implementatie van de kerkenbeleidsplannen, alsook ondersteunt het beheerders van religieus erfgoed met vragen over gebruik, herbestemming, restauratie en beveiliging. CRKC werkt hierbij ook nieuwe initiatieven uit, zoals een databank 'vraag en aanbod' en ondersteuning bij tijdelijk gebruik van kerkelijk erfgoed.
- Vzw Het Orgel in Vlaanderen bevordert de orgelcultuur en zorgt mee voor het behoud en de opwaardering van het rijke orgelerfgoed in Vlaanderen. Als voorwaarde voor de toekenning van een erfgoedpremie voor werkzaamheden aan een beschermd orgel geldt trouwens dat het orgel bespeelbaar moet worden en regelmatig bespeeld wordt.
- De erfgoedpartner 'Aan De IJzer' ontvangt vanuit de budgetten voor onroerend erfgoed een jaarlijkse financiële ondersteuning, gebaseerd op het Memoriaaldecree van 15 juli 2011. Goed beheer en ontsluiting van de site voor het brede publiek zijn hieraan gekoppeld. Met de erkenning als open erfgoed is een belangrijke horde genomen in het traject naar een genuanceerde duiding van deze waardevolle site voor het brede publiek.
- In 2018 werd een facultatieve subsidie gegeven aan het Forum Vlaamse Archeologie vzw, die het maatschappelijk draagvlak voor archeologie wil vergroten. Het organiseert activiteiten zoals de Archeologiedagen en de Forumprijs Archeologie en publiceren een laagdrempelig tijdschrift.

In 2018 werd ook verder gesleuteld aan het draagvlak voor onroerenderfgoedzorg:

- Het agentschap organiseerde de derde jaargang van de Onroerenderfgoedprijs voor erfgoed dat publiek toegankelijk is. Negenentwintig kandidaten schreven zich in. Een externe jury koos hieruit drie laureaten: de schoenfabriek Eperon d'Or in Izegem, de Heilige Geest site in Mechelen, het belevingscentrum Het Moment in Scherpenheuvel-Zichem. De winnaar, Eperon d'Or, werd bekend gemaakt op 5 oktober. Eenmalig is er ook een bijkomende prijs 'Participatie' uitgereikt naar aanleiding van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed. Deze prijs is bedoeld om de maatschappelijke dimensie van erfgoed in de kijker zetten.
- Mijn administratie organiseerde dit jaar de Belgische voorronde van de Europese Landschapsprijs, sinds 2010 doet elk gewest dit om de beurt. De winnaar wordt voorgesteld als de Belgische kandidaat voor de Landschapsprijs van de Raad van Europa. De Raad van Europa reikt die elke twee jaar in het kader van de Europese Landschapsconventie uit aan een

project dat een waardevol landschap beschermt, beheert, ontwikkelt en ontsluit.

- Er is een draagvlakonderzoek opgestart met een literatuurstudie, waarbij extra aandacht uitging naar gelijkaardige bevragingen in binnen- en buitenland. De bevolkingssurvey werd gelanceerd in september 2018. 6.000 inwoners van Vlaanderen kregen de uitnodiging om de vragenlijst (online of op papier) in te vullen. Er werd zowel gepolst naar hun meningen als naar hun erfgoedparticipatie. De bevraging is afgesloten in november en de ruwe data worden tegen eind 2018 verwacht.
- Archeologie draagt door onderzoek van archeologische artefacten, sporen en structuren bij aan de reconstructie van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving. Bij grote droogtes zijn bijvoorbeeld vaak sporen vanuit de lucht te zien in de vegetatie. De zomer van 1976 heeft op dit vlak de ogen van de archeologische wereld geopend, deze van 2018 heeft ongetwijfeld informatie opgeleverd over voorheen onbekende archeologische sites. Observaties vanuit de lucht bieden niet alleen overzichtsbeelden, maar maken ook de observatie mogelijk van fenomenen (verkleuringen in de begroeiing of in de bodem bijvoorbeeld) die omzeggens niet te zien zijn vanop de grond. Sinds begin 2018 wordt door mijn administratie trouwens bij het onderzoek van toevalsvondsten en bij waarderingsonderzoek in functie van beschermingen waar nuttig en nodig een drone ingezet, wat leidt tot betere overzichtsbeelden en tot het sneller detecteren van verbanden.

Het Onroerenderfgoeddecreet bepaalt de wijze waarop archeologisch onderzoek in Vlaanderen tot stand komt. Bij bepaalde ingrepen in de bodem is een archeologisch onderzoek vereist. Ook de basisrapportage van elke individuele site is zo geregeld. Vaak organiseert de bouwheer, het lokaal bestuur of de erkende archeoloog een open dag op het terrein om deze basisinfo te laten doorstromen naar het publiek. Meestal met groot succes en heel wat belangstelling, maar de ontsluiting, de inbedding in een breder historisch verhaal via 'story telling' ontbreekt nog. In 2018 zette ik daarom een bijkomend instrument in om de site-gerichte kennis te overstijgen, namelijk de projectsubsidies voor syntheseonderzoek archeologie. De Vlaamse Regering trekt hiervoor vanaf nu jaarlijks 1 miljoen euro uit. Zo wil ik de sector stimuleren om die grotere verhalen over de bestaansgeschiedenis van de mensheid en de relatie van de mens met zijn omgeving te onderzoeken en neer te schrijven.

Om van de nieuwe projectsubsidie voor archeologisch syntheseonderzoek een succes te maken, heb ik de regelgeving aangepast zodat 90 procent van de projectkosten gefinancierd wordt en elk project tot 200.000 euro subsidie kan ontvangen. Mijn administratie organiseerde eind januari een publieke infosessie om alle geïnteresseerden uit de sector de kans te geven zich maximaal voor te bereiden op de projectoproep. De oproep kon met 21 kandidaten op heel wat respons rekenen. Het opzet om de private archeologische bedrijven actief bij dit initiatief te betrekken is geslaagd, behalve de 11 projectvoorstellen die ze zelf lanceerden, nemen ze daarnaast ook deel aan de onderzoeksvoorstellen die door lokale overheden en wetenschappelijke instellingen zijn ingediend. Uiterlijk op 1 december ken ik de projectsubsidies toe.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 5: Complementair samenwerken met de gesubsidieerde partners

In het kader van de samenwerking met Herita staan volgende initiatieven op de agenda:

- de organisatie van het Open Monumentencongres en de Open Monumentendag, in intensievere samenwerking met de sector;
- de ontplooiing van het platform en de nieuwe sectorwebsite;
- het opstellen van een actieplan voor fondsenwerving;
- het inzetten op de aangroei van het netwerk Open Monumenten en het aantrekken van particuliere leden en de mogelijke integratie van de Open Monumentenkaart in de Museumpass;
- het verder werken aan de ontwikkeling van de Herita-sites, het opmaken van beheersplannen, de uitvoering van herstellingswerken en de realisatie van open erfgoed op het terrein. Fort Napoleon in Oostende zal na een grondige renovatie opengaan met een nieuwe exploitatie;
- het operationeel maken van een nieuwe fondsenwervingsstrategie, onder meer door in te zetten op giftenwerving voor Herita-projecten en door Herita weer op de kaart te zetten als kandidaat-begunstigde voor (duo)legaten.

Initiatief 6: Uitvoeren van een draagvlakonderzoek voor onroerend erfgoed

In 2019 worden de resultaten van de bevraging verwerkt in een rapport.

Omdat het risico bestaat dat de respons bij bepaalde bevolkingsgroepen te laag is, worden focusgroepen georganiseerd met deze groepen om ook hun stem te horen.

De conclusies van het draagvlakonderzoek, de bevraging en de focusgroepen worden gepresenteerd in mei 2019.

Initiatief 7 : Werken aan publieksvriendelijke archeologische kennisontsluiting

In 2019 wil ik, samen met de minister bevoegd voor cultuur, enerzijds een concreet beeld krijgen van hoe archeologie vandaag in Vlaanderen wordt ontsloten voor het publiek, en anderzijds onderzoeken hoe die verhalen en nieuwe kennis over het verleden op een kwaliteitsvolle, publieksvriendelijke en toegankelijke manier breder ontsloten kunnen worden. Zo maken we de educatieve cirkel rond. Door een blik op het buitenland (bv. regionale erfgoedcentra en musea in Denemarken) en geënt op de specifieke archeologische, museale en erfgoed context in Vlaanderen zullen vanuit goede praktijkvoorbeelden aanbevelingen geformuleerd worden.

Daarnaast zet ik alvast de financiering van de zogenaamde "Oogst van Malta" verder. Mijn administratie lanceert nog vóór 31 januari 2019 een tweede projectoproep naar de sector voor het uitvoeren van archeologisch syntheseonderzoek. De uitdaging blijft groot: nog heel wat basisrapporten van opgravingen die door de bouwheer of projectontwikkelaar in het kader van een vergunningentraject bekostigd zijn, wachten op verdere verdieping. Zo zijn sinds 2004 meer dan 3500 onderzoeksrapporten opgeleverd en zijn voor de periode 1993-2003 ongeveer 730 vindplaatsen geregistreerd die via proefsleuven en/of opgravingen onderzocht zijn.

Mijn administratie volgt de in 2018 gesubsidieerde onderzoeksprojecten nauw op en verzorgt advies en ondersteuning waar dat nodig is.

OD 2.4. Het Vlaamse erfgoedbeleid positioneert zich in een brede Europese en internationale context en focust op erfgoed als een bindende factor voor een duurzame samenleving.

1) Stand van zaken 2018

In 2018 zijn belangrijke stappen gezet in de lopende Werelderfgoednominatiedossiers:

- Het Werelderfgoedcomité heeft afgelopen zomer beslist om het mee door Vlaanderen ingediende nominatiedossier voor de Koloniën van Weldadigheid nog niet toe te voegen aan de Werelderfgoedlijst. Er zijn een aantal concrete aanbevelingen geformuleerd. Wanneer hieraan voldaan is, kan het dossier opnieuw ingediend worden.
- Het Werelderfgoedcomité heeft het dossier van de Militaire begraafplaatsen en monumenten van de Eerste Wereldoorlog tijdens de afgelopen bijeenkomst in Bahrein onderzocht. Het Comité stelde vast dat er eigenlijk een kader ontbreekt om de behandeling van nominaties gelinkt aan recente conflicten sereen en correct te kunnen behandelen. Bij bepaalde landen leefde de vrees dat de inschrijving van de Militaire begraafplaatsen en monumenten van de Eerste Wereldoorlog als precedent aangegrepen zou kunnen worden voor nominaties die verband houden met een onverwerkt conflict. Er is daarom beslist om eerst een diepgaande reflectieoefening te organiseren over de manier waarop sites gelinkt aan recente conflicten en andere negatieve herinneringen een plaats kunnen krijgen op de Werelderfgoedlijst. In afwachting van die reflectie is de behandeling van het dossier van de Militaire begraafplaatsen en monumenten van de Eerste Wereldoorlog uitgesteld.
- Het nominatiedossier met betrekking tot het Nationaal Park Hoge Kempen is tijdig ingediend, en wordt momenteel geëvalueerd.
- Het Onderzoek naar een haalbare en juridisch sluitende omzetting van de richtlijnen over bufferzones bij UNESCO-werelderfgoed in de Vlaamse beleidscontext werd in september 2017 opgeleverd. De voorgestelde kortetermijn-oplossingen uit dit onderzoek worden nu gefaseerd uitgewerkt en ingevoerd. De Verklaring van Uitzonderlijke Universele Waarde is inmiddels omgezet in concrete criteria en kaders voor de twee seriële Vlaamse werelderfgoederen. Flankerende juridische maatregelen worden onderzocht.
- De landen die lid zijn van de Werelderfgoedconventie hebben al in het midden van de jaren 1990 vastgesteld dat er een onevenwicht was ontstaan in de Werelderfgoedlijst: meer dan de helft van de Lijst werd ingenomen door werelderfgoedsites uit westerse landen. Ondanks herhaalde inspanningen en bijsturingen is dat onevenwicht vandaag nog niet significant gereduceerd. Die vaststelling leidt ertoe dat het Werelderfgoedcomité vandaag strenger is voor werelderfgoednominaties uit oververtegenwoordigde westerse landen, terwijl nominaties uit andere landen soms wat soepeler worden beoordeeld. Gelet op dat onevenwicht en de houding die het Werelderfgoedcomité inneemt

tegenover Vlaamse en andere westerse dossiers, wordt in plaats van een concrete herziening van de Belgische indicatieve lijst gewerkt aan een reflectie- en visietraject over de manier waarop Belgische en Vlaamse werelderfgoedkandidaturen in de toekomst zullen worden gekanaliseerd.

Tijdens het Europese Jaar van het Cultureel Erfgoed (ECHY) namen mijn administratie en het departement Cultuur, Jeugd en Media samen met Faro en Herita tal van initiatieven met als doel kennisuitwisseling en netwerking binnen het erfgoedveld te stimuleren en het draagvlak voor erfgoed en erfgoedzorg te verhogen:

- Deelname aan de European Cultural Heritage Summit 2018, met als thema *Sharing Heritage – Sharing Values* (Berlijn, 21 en 22 juni). Het Europese beleidsdebat op vrijdag sloot af met de *Berlin Call to Action*, een pleidooi om cultureel erfgoed een sterkere rol in het Europese beleid te geven. Die ambitieuze oproep bevat zeven concrete acties die zowel op Europees, nationaal als lokaal vlak het verschil kunnen maken voor erfgoed.
- Organisatie van de slotconferentie voor het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed in Vlaanderen (19 november). Aan de hand van internationale en Vlaamse voorbeelden maakten we de brug van de Europese beleidskaders naar de Vlaamse en lokale erfgoedpraktijk. Samen met de Vlaamse minister van Cultuur wil ik een gedeelde en geïntegreerde aanpak van erfgoedbeheer zoals voorgesteld in de Strategie 21 van de Raad van Europa promoten.
- De financiële ondersteuning van twintig projecten verspreid over heel Vlaanderen. Samen met mijn collega, bevoegd voor cultuur, kende ik ECHY-subsidies toe voor een totaalbedrag van bijna een half miljoen euro. Tijdens het hele jaar zetten we volop in op participatie en moedigden we bottom-up initiatieven aan. Dankzij het label "ECHY-2018" en de link met de Uitdatabank werden die initiatieven op de Vlaamse portaalwebsite extra in de kijker gezet.
- De fotowedstrijd *Inzoomen op erfgoed* (in samenwerking met de andere gewesten en gemeenschappen en de federale overheid) en de campagne *Wiki Loves Heritage*, met als doel de online aanwezigheid en zichtbaarheid van erfgoed en erfgoedzorg in Vlaanderen te verhogen.
- Het *Flanders Inspires International Visitors Programma* (22-26 oktober) van het departement Buitenlandse Zaken, dat dit jaar in het teken stond van *Cultural Heritage*. De focus lag op herbestemming en digitalisering.
- Het project *Vredesbomen* (samen met het projectsecretariaat 100 jaar Grote Oorlog, Natuur en Bos): 220 steden en gemeenten in Vlaanderen plantten een vredesboom op 11 november. In het kader van het project werden alle bestaande vredes- en herdenkingsbomen in Vlaanderen geïnventariseerd.

Ook andere in deze beleidsbrief vermelde initiatieven stonden in het teken van het erfgoedjaar: de Onroerenderfgoedprijs, het portfolio Erfgoedbeheer in de kijker, het draagvlakonderzoek, de studiedag *Faro-conventie, participatie en het lokale erfgoedbeleid* van 16 januari 2018 ...

Het Europees Jaar voor het Cultureel Erfgoed zette heel wat in beweging op het internationale en Europese erfgoedtoneel. Het is de bedoeling om internationaal te blijven wegen op het beleid.

- Via de Denkgroep EU en Erfgoed, een informeel netwerk van Europese erfgoedadministraties, dringt mijn administratie erop aan dat in al het relevant EU-beleid de nodige aandacht aan erfgoed wordt besteed en volgt ze de initiatieven inzake erfgoed van de voorzitterschappen van de Raad van de Europese Unie op.
- Via de collega's van de Permanente Vertegenwoordiging bij de EU levert mijn administratie ook input voor heel wat Europese initiatieven zoals ondermeer de raadsconclusies, het nieuwe Europese Werkplan Cultuur en de voorbereiding van het nieuwe cohesiebeleid.
- Mijn administratie volgt ook de opstart op van het nieuwe partnerschap cultureel erfgoed van de *Stedelijke Agenda*, dat steden wil ondersteunen via betere regelgeving, betere financiële instrumenten en kennisdeling.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 8: Streven naar een realistisch beheer van Werelderfgoedsites

In 2019 zal het Werelderfgoedcomité normaal gezien het nominatiedossiers voor het Nationaal Park Hoge Kempen behandelen. Mijn administratie levert alle nodige ondersteuning aan dit nominatietraject.

Samen met de Vlaamse en Nederlandse partners wordt ook hard gewerkt aan het behandelen van alle aanbevelingen die het Comité geformuleerd heeft bij het nominatiedossier van de Koloniën van Weldadigheid.

Voor het dossier van de Militaire begraafplaatsen en monumenten van de Eerste Wereldoorlog heeft het Werelderfgoedcomité de behandeling uitgesteld, in afwachting van de reflectie over sites gelinkt aan recente conflicten en andere negatieve herinneringen die voor verdeeldheid kunnen zorgen. Het Comité heeft beslist dat deze reflectie tegen de zomer van 2020 afgerond moet zijn. Vlaanderen zal actief participeren in dit initiatief dat Unesco vermoedelijk ten laatste begin 2019 opstart.

Mijn administratie implementeert de korte-termijn-oplossingen die in de studie over de bufferzones bij UNESCO-Werelderfgoed worden gepresenteerd. De Verklaring van Uitzonderlijke Universele Waarde voor de andere Vlaamse werelderfgoederen wordt omgezet in concrete criteria en kaders. De lokale besturen met Werelderfgoed op hun grondgebied worden uiteraard tijdig geïnformeerd en betrokken. Er wordt gestart met de voorbereiding van eventuele aanpassingen aan het regelgevend kader.

SD 3. Samen met de prioritaire partners worden op transparante wijze de ambities voor de onroerenderfgoedzorg geformuleerd**OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten***1) Stand van zaken 2018*

Na het onderzoeksrapport "Doelmatigheidsanalyse van het beschermingsinstrumentarium fase 1: de geschiedenis van het beschermen 1931 – 2016", dat in 2017 werd opgeleverd, rondde het agentschap de aansluitende deelrapporten over de bescherming als monument van gevels en bedaking en over de bescherming van archeologische sites af. De rapporten omvatten aanbevelingen voor een verdere aanpak van de doorlichting van het beschermingsbeleid en de concrete gevolgtrekkingen inzake het beschermingsbestand.

- Onderzoek "als monument beschermde gevels en bedaking":
Het onderzoek bakende een pakket af van 493 als monument beschermde "gevels en bedakingen". Meer dan de helft daarvan zijn tot stand gekomen in de jaren '70 van de vorige eeuw. Wat opvalt is dat de helft van deze beschermingen gelegen is in de provincie Antwerpen en het in hoofdzaak een stedelijk fenomeen is.

In het onderzoek concludeert het agentschap dat deze beschermingen effectief zijn. De beschermde monumenten bestaan nog steeds en zijn meestal in vrij goede of betere staat dan op het moment van de bescherming.

Naast enkele dossiergebonden aanbevelingen, trekt het onderzoek ook conclusies en aanbevelingen over onwenselijkheid van het fragmentarisch beschermen van gevels en daken en de omgang met deze bestaande beschermingen in een actuele erfgoedzorg en binnen de huidige onroerenderfgoedregelgeving. Dergelijke beschermingen kunnen immers leiden tot façadisme en hebben een grotere kans op ontsieren van de beschermde delen door werken aan de niet-beschermde delen van het gebouw.

- Onderzoek "archeologische sites":
Het onderzoek bakent een pakket van 188 archeologische sites af. Sommige daarvan zijn beschermd als archeologische site (36), andere als monument (106), nog andere als stads- of dorpsgezicht (26) of als landschap (twintig). Ook na het Archeologiedecreet werden nog archeologische sites beschermd onder een ander statuut.

Het hanteren van deze verschillende statuten is vaak doelgericht gebeurd. Mogelijke doestellingen gekoppeld aan het beschermen van archeologische sites zijn: in situ behoud (116 sites), ex situ behoud (vier sites), een combinatie van beide (28 sites). Voor 40 sites is de doelstelling vrij onduidelijk. De dualiteit in het beschermingsbeleid (in situ versus ex situ) is duidelijk afleesbaar en verhindert het voeren van een consistent beleid.

Aan de hand van een vergelijking met het landgebruik en de bebouwing van de sites kunnen we concluderen dat de beschermingen doelmatig zijn en de sites in hoofdzaak behouden zijn.

Belangrijke conclusies uit het onderzoek zijn dat:

- een gepaste ruimtelijke bestemming beter bijdraagt aan het bereiken van de doelstelling;
 - een omzetting van een aantal minder doeltreffende beschermingen i.f.v. het beoogde in situ of ex situ behoud aangewezen is;
 - een aantal besluiten best verduidelijkt wordt door toevoeging van een plan, het specificeren van beheersdoelstellingen of het uitbreiden met archeologische waarde om de doelmatigheid van de bescherming voor de toekomst te verzekeren.
- Onderzoek van de "bouwkundige gehelen":
In een eerste fase screende het agentschap alle beschermingen als cultuurhistorisch landschap, stads- en dorpsgezichten en monumenten die uit meerdere adressen bestaan op hun bouwkundig karakter zodat een consistente set van bouwkundige gehelen kon worden samengesteld. De afbakening, dichtheid van bebouwing en het al of niet omvatten van onbebouwde ruimte werd daarbij in beeld gebracht. Opnieuw valt op dat verschillende instrumenten vaak gelijktijdig zijn ingezet om hetzelfde doel te bereiken. Het is daardoor vaak moeilijk om een consistent beleid te voeren. In 2019 zal deze set verder onderzocht worden. Ook het afwegingskader "open ruimtes" maakt gebruik van deze dataset.

Inzake inventariseren zijn volgende stappen gezet:

- Het agentschap maakte verder werk van de (her)inventarisatie van het bouwkundig erfgoed in de Vlaamse rand (Meise, Merchtem en Overijse), in Antwerpen (focus 20ste eeuw) en in Gent (naoorlogse architectuur). Naar aanleiding van de vaststelling van de inventaris van de provincie Antwerpen zijn ook de fiches over de historische binnenstad van Antwerpen grotendeels geactualiseerd. Verder zijn de bunkers van de Nordabschnitt (Stellung Antwerpen) en Turnhoutkanalstellung opgenomen in de inventaris bouwkundig erfgoed.
- De CAI is uitgebreid met alle metaaldetectievondsten, gemeld door erkende metaaldetectoren, met de nodige bevindingen over deze meldingen. Archeologische rapporten, nota's en eindverslagen worden systematisch toegevoegd. Om de drie maanden kan een update van de CAI online beschikbaar worden gesteld voor de archeologische sector.
- Ik heb de inventaris Bouwkundig Erfgoed van de provincie Limburg vastgesteld, zes prehistorische sitecomplexen in alluviale vlaktes en zes bandkeramische sites opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en vier ankerplaatsen toegevoegd aan de landschapsatlas (in verdere opvolging van de lopende AGNAS-procedures). Daarnaast zijn de cyclische actualisaties van de kaart van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is, vastgesteld. De vaststellingsprocedure van de inventaris van de provincie Antwerpen loopt: de resultaten van het openbaar onderzoek en het advies van de VCOE worden nu verwerkt in functie van het afronden van de procedure in 2019. Tot slot

zijn ook de eerste stappen gezet voor de voorbereiding van de vaststelling van de inventaris in de provincie Vlaams-Brabant.

- Voor de verdere vaststelling van de inventaris archeologische zones is een methodiek ontwikkeld voor het afbakenen en waarderen van historische dorpskernen in Vlaanderen. Dat rapport is gepubliceerd op de website.

Inzake beschermen is het volgende gerealiseerd:

- In 2018 heb ik 44 monumenten, een stads- of dorpsgezicht, twee varend erfgoed en vijf archeologische sites voorlopig beschermd en 90 monumenten, een stads- of dorpsgezicht, twee varend erfgoed en vijf archeologische sites definitief beschermd (stand van zaken op 15 oktober 2018).
- Naast een selectie bouwkundig erfgoed in de Vlaamse rand, Antwerpen (gebouwen uit de 20ste eeuw) en Gent (monumenten van na 1945) zijn een thematische selectie waardevolle bunkers (Stellung Antwerpen en Turnhoutkanalstellung, Hollandstelling), erfgoed uit de Eerste Wereldoorlog (Brits brugje in Ieper/Heuvelland), eendenkooien en etagelindes beschermd. De nodige voorbereidingen zijn getroffen voor het beschermen van de fortengordels in Antwerpen en het landschap bij de burchtruïne van Kolmont.
- Zoals voorgaande jaren heb ik ook in 2018 een aantal archeologische sites beschermd. Zo beschermde ik in 2018 schansen in Beringen en As, een hoogtenederzetting uit de IJzertijd op de Kemmelberg, protohistorische grafheuvels te Mol, een Romeinse vicus te Dilsen-Stokkem en voor het eerst ook een oorlogslandschap als archeologische site, met name Bellewaerde Ridge in Ieper.
- Op basis van het onderzoeksrapport over de historische wegen werkte het agentschap een selectiekader en criteria uit voor de bescherming van historische wegen. Dat kader zal toegepast worden om een aantal (in hoofdzaak) ad hoc-aanvragen te evalueren en voor te dragen voor bescherming.

Inzake onroerenderfgoedrichtplannen zijn volgende stappen gezet:

- Onroerenderfgoedrichtplan mergelgroeves:
De verschillende actoren hebben een akkoord bereikt over de ambities voor de toekomst van de mergelgroeven in Riemst. Deze visie kwam op participatieve wijze tot stand in overleg met verschillende Vlaamse agentschappen, de gemeente Riemst, de IOED Oost en de lokale belanghebbenden waaronder de inwoners van Riemst zelf. In de visie is gezocht naar een evenwicht tussen het waarborgen van de openbare veiligheid via stabilisatie en het behoud en duurzaam beheer van de groeven in functie van erfgoed en natuur, met een afsprakenkader voor alle belanghebbenden.
- Onroerenderfgoedrichtplan hoogstamboomgaarden:
Na een publiekswaardering in 2017 werd in 2018 een gedragen visie voor de hoogstamboomgaarden in Haspengouw uitgewerkt. Via een eerste reeks workshops brachten mensen uit het middenveld en particulieren wenselijke economische, ecologische en sociale functies in kaart en formuleerden ze voorstellen voor beleidsmaatregelen om deze functies te ondersteunen of te stimuleren. Een ruim publiek kon via een online-participatieplatform op deze

voorstellen stemmen en bijkomende voorstellen formuleren gericht op het behoud, beheer en gebruik van hoogstamboomgaarden. In een tweede reeks workshops vertaalden experts uit middenveld en beleid, bijgestaan door ervaringsdeskundigen, deze voorstellen in beleidsopties via bestaande en mogelijk te ontwikkelen beleidsinstrumenten. Deze gewenste toekomst voor de hoogstamboomgaarden vormde de basis voor het onroerenderfgoedrichtplan.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 9: Verder analyseren van de doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium

De conclusies en aanbevelingen van de afgeronde onderzoeken ("gevels en bedaking" en archeologische sites) hebben impact op het toekomstig beschermingsbeleid en op de beschermingskalender. Het agentschap neemt de omzettingen van beschermingen in een actieplan op.

In 2019 werkt het agentschap verder aan de doelmatigheidsanalyse van de bouwkundige gehelen en levert dit rapport op. Van de bouwkundige gehelen zal een analyse worden gemaakt en zal onderzocht worden in welke mate de bescherming onder de verschillende statuten doelmatig is, het erfgoed in goede staat is bewaard en of de erfgoedwaarden nog steeds afleesbaar zijn. Ook zal worden onderzocht hoe op een consistente manier kan omgegaan worden met dit erfgoed en of er aanbevelingen zijn om de erfgoedwaarden van bouwkundige gehelen beter in stand te houden.

Voor het molenpatrimonium stelt het agentschap een visie op en maakt het een analyse van de beschermingen uit het verleden. Ze brengt daarbij alle knelpunten in kaart en geeft mogelijke oplossingen.

Initiatief 10: Gefaseerd vaststellen van de inventarissen onroerend erfgoed

In 2019 stel ik de inventaris voor bouwkundig erfgoed van de provincie Antwerpen vast en bereid ik de vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed voor Vlaams-Brabant voor. Mijn administratie volgt in 2019 het AGNAS-programma verder op in functie van de vaststelling van de Landschapsatlas. Voor de inventaris van archeologische zones wordt onder andere ingezet op de historische dorpskernen.

Initiatief 11: Verder inventariseren en beschermen in hanteerbare deelpakketten

In 2019 worden de inventarissen van de Vlaamse rand, het Zoniënwoud, de Gentse deelgemeenten, militair erfgoed en andere relictten uit WOI, het interbellum en WOII, alsook wederopbouwarchitectuur afgerond. Op deze inventarissen zullen beschermingen volgen.

Er zullen thematische landschapsbeschermingsdossiers worden opgestart voor herdenkingsbomen, wegen met erfgoedwaarde en kasteelparken gelinkt aan het oeuvre van een ontwerper. Daarnaast zullen enkele zeer waardevolle landschappen aan bod komen.

Ik zet ook verder in op het beschermen van archeologische sites op ad-hoc basis en op basis van de terug op te starten onderzoeksbalans. Ik geef de opdracht

aan het agentschap om ook de resultaten van het syntheseonderzoek te evalueren in functie van eventuele beschermingen.

Initiatief 12: Ontwikkelen van onroerenderfgoedrichtplannen door middel van participatieve trajecten

Ik leg de onroerenderfgoedrichtplannen hoogstamboomgaarden en mergelgroeves in het voorjaar van 2019 voor goedkeuring voor aan de Vlaamse Regering. Het agentschap zal in 2019 het onroerenderfgoedrichtplan voor de mergelgroeves in Riemst verder uitwerken in een actieprogramma. De betrokken partners realiseren hierbij de werkpakketten waarvoor zij bevoegd zijn. Ook voor de hoogstamboomgaarden in Haspengouw streven we in 2019 naar een concreet actieprogramma.

OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en handleidingen

1) Stand van zaken 2018

In 2018 werkte mijn administratie aan drie afwegingskaders. Twee werden ontsloten:

- Zonne-energie in een erfgoedcontext:
Dit afwegingskader is een hulpmiddel waarmee een eigenaar/huurder/beheerder en (restauratie)professioneel kunnen nagaan of een onroerend erfgoed in aanmerking kan komen voor het plaatsen van een zonne-energie-installatie. De vijf noodzakelijke stappen om het aanbrengen van zo'n systeem te kunnen beoordelen en de bijhorende criteria worden geschetst. Naast zeven voorbeelden is ruimschoots illustratiemateriaal toegevoegd. Het is ook een handreiking voor gemeentebesturen en erkende onroerenderfgoedgemeenten.
- Publiciteit in en aan beschermd erfgoed:
Dit afwegingskader geeft de principes weer die een rol spelen bij het aanbrengen van publiciteit in en aan beschermd erfgoed, zodat het ontsieren van beschermd erfgoed voorkomen wordt. Voor directe betrokkenen zoals zaakvoerders, organisatoren, de reclamesector, ... biedt het meer duidelijkheid over de mogelijkheden voor het aanbrengen van publiciteit. Daarnaast geeft dit afwegingskader informatie aan (lokale) overheden, erkende onroerenderfgoedgemeenten, intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, erfgoedconsulenten en stedenbouwkundige ambtenaren voor de adviesverlening of de opmaak van een verordening. Het afwegingskader bespreekt de drie noodzakelijke stappen voor het beoordelen van het aanbrengen/plaatsen van publiciteit in en aan beschermd erfgoed. Goede en minder goede voorbeelden zijn in de vorm van heldere illustraties opgenomen.
- Generiek afwegingskader voor werken in en aan onroerend erfgoed is in opmaak:
Dit kader verduidelijkt de methodiek die het agentschap hanteert bij advies- en toelatingsaanvragen, het gidst de diverse klanten doorheen de juridische procedures, processen en trajecten, het biedt bouwstenen aan om dossiers optimaal samen te stellen en geeft duiding bij de algemene

beoordelingscriteria en uitgangspunten. Het doelpubliek van dit afwegingskader is niet alleen de eigenaars en beheerders maar ook de medewerkers van het agentschap, vergunningverleners, erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten. Het kader ondersteunt hen bij het behandelen van en beslissen over advies- en toelatingsaanvragen voor werken aan of in onroerend erfgoed.

De afwegingskaders zijn vlot consulteerbaar op de website van het agentschap en gratis te downloaden. Een (doelgroepgericht) nieuwsbericht brengt elk nieuw kader onder de aandacht. Voor het afwegingskader voor het plaatsen van publiciteit in en aan beschermd erfgoed en de handleiding voor het plaatsen van terrassen in een erfgoedomgeving gebeurde dit ook tijdens een persconferentie op de Markt in Lier op 10 juni. In hun dagelijkse contacten met klanten brengen ook de erfgoedconsulenten het instrument onder de aandacht en ze gebruiken deze bij het behandelen van aanvragen voor adviezen en toelatingen. Sinds dit jaar worden de afwegingskaders voorgesteld op de netwerkmomenten van IOED's en erkende onroerenderfgoedgemeenten met een aantal zeer praktijkgerichte voorbeelden, zodat ook deze actoren gebruik kunnen maken van deze instrumenten.

Nu de eerste afwegingskaders operationeel zijn, startte het agentschap halverwege dit jaar een evaluatie op van dit instrument, om het tot een blijvend succesverhaal te maken. Deze evaluatie focust hoofdzakelijk op de praktische toepasbaarheid van de kaders. In functie van de evaluatie werd een (eenvoudig) monitoringssysteem opgezet, dat de toepassing van de kaders bij de beoordeling van aanvragen registreert.

Naast deze afwegingskaders, publiceerde het agentschap in 2018 verschillende handleidingen met betrekking tot het beheer van erfgoed.

Voor wat de Code Goede praktijk (archeologie) betreft gaat het over een handleiding over het gebruik van laseraltimetrische gegevens en het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen die in het voorjaar verscheen, als ook een handleiding over het omgaan met menselijk skeletmateriaal bij opgravingen, met inbegrip van een richtlijn voor het deskundig onderzoeken van wereldoorlog I-slachtoffers. Deze richtlijn kwam tot stand in overleg met de politie. Op 11 december ging in samenwerking met het KBIN een studiedag door voor de sector om deze handleiding toe te lichten. Daarnaast verschenen ook twee delen van een handleiding voor archeologen inzake de staalnames voor dateringstechnieken, meer bepaald C14 en dendrochronologie. Dit is nodig omdat er in de sector nog wat onzekerheid heerst over wat de selectie van materiaal of staalname voor dendrochronologisch en C14 onderzoek precies inhoudt. Er was in het voorjaar ook een studiedag over het gebruik van geofysisch onderzoek.

Voor het bouwkundig erfgoed verscheen de handleiding "Thuis in Erfgoed. Handleiding voor het beheer van de erfgoedwaarden in het patrimonium van de sociale huisvestingsmaatschappijen". De handleiding biedt de sociale huisvestingsmaatschappijen en de lokale overheden inspiratie en praktische steun om de erfgoedwaarden te kunnen vrijwaren bij de renovaties en ontwikkelingen van het sociale woningbouwpatrimonium. De handleiding wil aantonen dat afstemming mogelijk is tussen enerzijds het behoud van de erfgoedwaarden en anderzijds het streven naar een optimaal woon- en

energiecomfort. Het doelpubliek is breed: partners van een concreet renovatie- of ontwikkelingsproject zoals de eigenaars en beheerders van het patrimonium, de sectorarchitecten van de VMSW, ontwerpers; daarnaast ook de lokale overheden, erkende onroerenderfgoedgemeenten en de erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED's).

Met de handleiding "terrassen in erfgoedcontext" wil het agentschap Onroerend Erfgoed vooral een omvattende visie stimuleren, afgestemd op de noden van de lokale horeca en de stad of gemeente én rekening houdend met het aanwezige erfgoed. Zo kan de besluitvorming gebeuren op basis van een ruimer kader. Dit is te verkiezen boven een ad hoc-benadering. De handleiding maakt daarom duidelijk onderscheid tussen de toelatingsen met en zonder gemeentelijk terrasreglement.

Daarnaast verscheen in 2018 ten behoeve van uitvoerders van onderzoek en ingrepen aan bouwkundig erfgoed een modelbestek bouwhistorisch onderzoek en een tekst over beheer en onderhoud voor gebruik in het restauratieverslag. Ook werd op 9 november naar aanleiding van de eerste resultaten van het lopend onderzoek een voordracht gegeven tijdens de WTA studiedag in Breda over het gebruik van kunststeen in de restauratie.

Voor het landschappelijk erfgoed werden in 2018 twee handleidingen gepubliceerd: het beheer van traditionele hagen en houtkanten en wegen met erfgoedwaarde.

Naast deze beheersgerichte publicaties publiceerde het agentschap archeologische rapporten: de enquête over de referentiecollecties is verwerkt en in het tweede kwartaal gepubliceerd als onderzoeksrapport n° 96 op de OAR. Verder een rapport over historische dorpskernen dat een kader en methode voor de inventarisatie van de historische dorpskernen in functie van de afbakening van archeologische zones omschrijft. Het rapport over archeologisch erfgoed van de binnenwateren en de kust verscheen in het derde kwartaal en het rapport over metaaldetectievondsten eind 2018.

2) *Initiatieven 2019*

Initiatief 13: Opmaken van afwegingskaders en handleidingen

In 2019 zal het agentschap twee afwegingskaders ontwikkelen:

- Technische installaties aan het exterieur van onroerend erfgoed:
Dit afwegingskader is in eerste instantie een update van de verouderde telecomcode waarmee gsm-operatoren duidelijk wisten hoe (proces) en op welke manier (technische randvoorwaarden) zij een gsm-installatie konden aanbrengen aan beschermd erfgoed. Het kader zal uitgebreid worden naar andere technische installaties zoals onder meer het belichten van erfgoed, het aanbrengen van bliksembeveiliging, het plaatsen van glasvezelkabels. De doelgroep voor dit kader is enerzijds de gsm-operatoren en de beheerders van beschermd erfgoed die een gsm-installatie wensen te plaatsen of te vernieuwen en beheerders die hun onroerend goed wensen te verlichten of te beveiligen tegen blikseminslag. Anderzijds is dit kader ook een handreiking voor gemeentebesturen en erkende onroerenderfgoedgemeenten voor de

beoordeling van toelatingsaanvragen. De juridische context, een aantal voorbeelden en de meest recente evoluties (ook qua regelgeving) in de verschillende aspecten worden meegenomen.

- Toekomstperspectieven voor open ruimte in en bij beschermd erfgoed:
Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen beoogt bijkomend ruimtebeslag terug te dringen door onder andere het ruimtelijk rendement van kernen te verhogen en het realiseren van groenblauwe dooradering. De rol die open ruimte bij beschermd erfgoed hierbij zal kunnen opnemen, wordt verduidelijkt in het afwegingskader. Het afwegingskader beschrijft beoordelingscriteria die beleidsmatige en praktische handvaten bieden voor een kwaliteitsvolle omgang met de erfgoedwaarden van de open ruimte bij beschermd erfgoed. Bestuurders, ambtenaren, erfgoedconsulenten, ontwikkelaars, stedenbouwkundigen, ontwerpers, beheerders en eigenaren zullen het kunnen gebruiken als inspiratiedocument en bij de behandeling en beoordeling van adviesaanvragen.

Ik geef mijn agentschap de opdracht tot opmaak van volgende handleidingen: natuurwetenschappelijke staalname voor ecologisch archeologisch onderzoek; het beheer van (historische) ontwaterings-, bevoeiings- en rabattensystemen in graslanden en bossen; hoe omgaan met kunststeen bij restauratie.

Voor wat betreft publicaties waarderend onderzoek wordt in 2019 nog werk gemaakt van de archeologiebalans 2.0, een rapport over de inventarisatie en waardering van subtiel microreliëf en de voorbereiding van een landschapselementenboek waarin de vele diverse waardevolle landschapselementen opgenomen en geduid worden.

Het agentschap zet verder in op de ontsluiting van informatie via de CAI, de OAR en het archeologieportaal. De resultaten van de eerste projectoproep voor uitwerkend onderzoek en syntheseonderzoek worden opgevolgd.

OD 3.3. Het agentschap Onroerend Erfgoed digitaliseert de dienstverleningsproducten en zet in op een maximale digitale ontsluiting van kennis ten behoeve van zijn partners

1) Stand van zaken 2018

In 2018 zijn opnieuw stappen gezet in de digitalisering van de interacties tussen mijn administratie en burgers, ondernemers en andere overheden:

- Op het geoportaal is de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed beschikbaar als een uniforme kaartlaag. Afbakeningen met rechtsgevolgen kunnen als een afzonderlijke gegevenslaag worden geconsulteerd. De beeldbank van de inventaris is vervangen door een performanter systeem. De archeologierapporten zijn digitaal beschikbaar gemaakt voor de sector door hen via een open access toepassing (OAR) te publiceren. De documenten voortvloeiend uit het archeologietraject zijn raadpleegbaar via het archeologieportaal van het agentschap. Dit alles komt het digitale informatieaanbod, de rechtszekerheid en de praktische consulteerbaarheid ten goede.

- Steeds meer procedures worden gedigitaliseerd. De aanvraag tot uitbetaling van een erfgoedpremie en een onderzoekspremie, alsook de toelatingsaanvragen voor handelingen aan beschermd erfgoed kunnen nu digitaal ingediend worden. De status van deze aanvragen kan gefaseerd opgevolgd worden via het premieloket van het agentschap of het burgerprofiel van Informatie Vlaanderen. Erkende metaaldetectoristen kunnen hun vondsten online melden met een gebruiksvriendelijke toepassing waar ze een overzicht van eerdere meldingen krijgen.
- Tot slot zijn ook de nodige stappen gezet voor een efficiënte digitale gegevensuitwisseling. Het agentschap kan via platform MAGDA (MAXimale Gegevens Deling tussen Administraties) eigenaarsgegevens opvragen in functie van beschermingsprocedures.
- Afgestemd op de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG of GDPR) beschikt mijn administratie nu over een gevalideerd informatieveiligheidsbeleid, een verwerkingsregister en aangepaste richtlijnen. Het agentschap heeft een duidelijk beeld op zijn informatieverwerkers en -leveranciers en heeft de nodige verwerkingsovereenkomsten afgesloten.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 14: Verder uitvoeren van het programma *Radicaal Digitaal*

Het agentschap onroerend Erfgoed gaat verder met de digitalisering van zijn dienstverlening volgens de principes van Vlaanderen Radicaal Digitaal. Ik heb hiervoor in 2019 469.000 euro extra middelen begroot.

In 2019 komt de vernieuwde inventaris onroerend erfgoed online waarin de data van de beschermingsdatabank en de objectendatabank geïntegreerd zijn. De databank vormt de centrale component voor tal van interacties tussen het agentschap en burgers, overheden en de erfgoedsector. Aangezien dit een gevalideerde bron van informatie over beschermd en vastgesteld onroerend erfgoed is, start het agentschap een traject op om deze databank als een authentieke bron Onroerend Erfgoed te laten erkennen. We maken van deze gelegenheid gebruik om meer beeldmateriaal uit de archieven van het agentschap te ontsluiten via een nieuwe beeldbank.

Er wordt op vraag van het notariaat een toepassing ontwikkeld die aangeeft wat de rechtsgevolgen op een bepaald perceel zijn. Daarnaast wordt er ook een digitaal loket ontwikkeld om beheersplannen eenvoudig in te dienen. Om de efficiëntie te verhogen wordt verder gewerkt aan het wegwerken van parallelle papierstromen.

Naast deze grote, nieuwe initiatieven pas ik de bestaande systemen aan in functie van de wijzigingen van het Onroenderfgoedbesluit en op basis van feedback van de gebruikers. Ik voer de bestuurlijke herindelingen van onze gemeenten door en laat alle systemen hieraan aanpassen.

In 2019 komt er een communicatie-actie, die voortvloeit uit de vernieuwing van de beschermingsdatabank (2016). Daarbij is vastgesteld dat de geografische afbakeningen van het beschermde areaal in het verleden niet altijd juist

geregistreerd zijn. De nodige correcties zijn doorgevoerd, maar kunnen een impact hebben op de rechtsgevolgen.

OD 3.4. De uitvoering van het Handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed waarborgt de efficiënte inzet van de voorziene handhavingsinstrumenten

1) Stand van zaken 2018

Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft 23 raadgevingen, 33 aanmaningen en drie aanmaningen ter herinnering aan de eerste aanmaning gestuurd, zodat eigenaars-beheerders zich in regel konden stellen vanuit een zacht handhavingstraject.

De erfgoedinspectie heeft 24 aanmaningen, twee verslagen van vaststelling, 82 (76 interne en zes externe) processen-verbaal en acht herstellvorderingen opgesteld (cijfers van eind augustus). Voor het eerst is ook een proces-verbaal opgemaakt in het kader van de opvolging van varend erfgoed. In vijf dossiers werd een stakingsbevel opgelegd, in twee dossiers die betrekking hadden op metaaldetectie zonder vergunning werden geldboetes opgelegd en er werden twee minnelijke schikkingen afgesloten. Sinds dit jaar staat de Handhavingsdatabank online.

De Vlaamse overheid kon in twee dossiers een schadevergoeding vorderen voor het maatschappelijk verlies aan erfgoedwaarden. De bescherming van beide goederen werd daarna opgeheven. De cascaderегeling van integraal fysiek herstel tot schadevergoeding werd voor het eerst twee maal succesvol toegepast. Het gaat om de Kapel van OLV van bijstand in Zottegem (de zogenaamde Leliekapel) en de Kalvaerkapel in Herzele.

In 2018 werd een eerste inspectieplan onroerend erfgoed opgemaakt. Hierbij ging, naast klachtgestuurd handhaven, de aandacht naar onderzoek van mogelijkheden tot meer proactief optreden en het inzetten van de nieuwe handhavingsinstrumenten, meer bepaald het screenen van dossiers inzake bestuurlijke geldboetes, bestuurlijke dwangmaatregelen en het bepalen van indicatoren voor de minnelijke schikking.

In 2018 werd tevens gestart met actieve monitoring, gericht op het actief kunnen bijstaan van eigenaars in functie van preventie van (onherstelbare) schade.

Na de opleidingen voor gemeentelijke verbalisanten onroerend erfgoed in 2016 en 2017, werd er begin 2018 een eerste reeks bekwaamheidsbewijzen afgeleverd. Dit geeft het college van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeenten de mogelijkheid om effectief over te gaan tot aanstellingen van eigen onroerenderfgoedverbalisanten. De eerste aanstellingen gebeurden in het voorjaar van 2018.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 15: Opmaken van een Inspectieplan Onroerend Erfgoed voor 2019

Handhaving inzake onroerend erfgoed is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen gewestelijke actoren en lokale besturen. Het opstellen of actualiseren van een handhavingsprogramma, een inspectieplan en prioriteitennota's blijft

belangrijk, maar ook de evaluatie van de handhavingsactiviteiten verdient aandacht. Zowel de activiteiten van de onroerendergoedinspectie zijn daarbij relevant, als de zachte handhaving die gebeurt vanuit het agentschap.

Ook voor 2019 zal er een inspectieplan worden opgemaakt. Daarin zal het uitwerken van een aangepast monitoringsysteem worden opgenomen, met aandacht voor de effectiviteit van de ingezette instrumenten.

Het Onroerendergoeddecreet omvat een ruim palet van handhavingsmogelijkheden, ook via bestuurlijke weg. Het verder ontwikkelen van afwegingskaders zal zorgen voor een transparante, correcte en uniforme handhaving.

Initiatief 16: Verder ondersteunen van de eerste lichting gemeentelijke verbalisanten onroerend erfgoed

Nu de handhaving op vlak van milieu, ruimtelijke ordening, varend erfgoed en onroerend erfgoed geïntegreerd werd in de afdeling Handhaving, wordt er onderzocht of de handhavingsreglementering onroerend erfgoed beter zou kunnen worden afgestemd (dit zonder een integratie van voormelde regelgevingen te beogen) met de reglementering inzake milieu en ruimtelijke ordening.

SD 4. Investerings in onroerend erfgoed worden erkend en aangewend als gerichte hefboom voor economische ontwikkeling**OD 4.1. Het premiestelsel wordt bijgestuurd en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed***1) Stand van zaken 2018*

Het afbouwen van de wachtlijst blijft een belangrijk aandachtspunt. Begin 2018 vertegenwoordigde de totale vraag aan restauratie- en erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure nog een totaalbedrag van 249 miljoen euro. De reeds doorgevoerde bijsturingen van de premieregelgeving, zoals het afschaffen van het verrekenen van de btw; zorgden alvast voor een scherpere en meer correcte premieberekening. Er wordt ook strenger toegezien op de doelmatigheid van de ingrepen: voor alle kerken moeten er kerkenbeleidsplannen voorliggen, en via de richtlijn betoelaagbaarheid wordt ook scherper toegezien op de kostenposten die in aanmerking worden genomen. Met het oog op een verdere afbouw van de wachtlijst, besliste de Vlaamse Regering eenmalig voor 2019 een extra 10 miljoen euro vrij te maken. Hierdoor is er voor volgend jaar 96.558.000 euro beschikbaar voor het beheer van ons beschermd patrimonium.

De hervormingen in uitvoering van de conceptnota *Aanpassing Onroerenderfgoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie* (zie OD 1.3) dragen bij aan een verdere optimalisering en het kostenbewuster maken van de premietoekenningpraktijk. De basiscategorisering met onderscheid premies van 40, 60 en 80 procent is geüniformiseerd en vereenvoudigd. Er is nu enkel nog een basispremie van 40 procent, en een verhoogde premie van 60 procent, bedoeld voor specifieke categorieën erfgoed en erfgoedprojecten: overheidsgebouwen met een publieksfunctie in eigendom van openbare besturen, gebouwen bestemd voor de eredienst, onderwijsgebouwen, maalvaardige molens, open erfgoed en ZEN-erfgoed. Voor goede beheerders wordt de premie met 10 procent verhoogd.

De regelgeving is ook aangescherpt, zodat er minder interpretatiemarge is en middelen doelmatiger kunnen worden ingezet. Het agentschap start parallel met een traject om de premieregelgeving doelmatiger toe te passen. Daarmee verband houdend streef ik ook het doelmatiger maken van beheersplannen na en ze vooral in te zetten waar ze een meerwaarde bieden. Dit kan inherent zijn aan het statuut (beschermd stads- en dorpsgezichten, cultuurhistorische landschappen, archeologische sites, mee beschermde cultuurgoederen, UNESCO-werelderfgoed) of de aard van het project (meerjarenpremieovereenkomsten, open erfgoed of de ontwikkeling tot open erfgoed, projecten waarin gespecialiseerde werkzaamheden worden gecombineerd).

Uiteraard hoeft het inzetten van beheersplannen niet beperkt te blijven tot de context van premiedossiers. Ze zijn in eerste instantie bedoeld als hulpmiddel voor de eigenaars van beschermd onroerend erfgoed. De beheersplanregelgeving is daarom aangescherpt in functie van doelmatigheid: de focus moet liggen op het formuleren van logische, duidelijke en haalbare beheersvoorstellen, op rapportage over de uitvoering en het aantonen van gunstige evoluties. Om de toepassing en de kwaliteit van het instrument te optimaliseren en stimuleren, is een traject opgestart om beheersplannen van nabij te monitoren en de resultaten actief bij te sturen richting meer doelgericht langetermijnbeheer. Dat is ook nodig aangezien er sinds het in werking treden van de vernieuwde

onroerenderfgoedregelgeving in 2015 maar liefst 516 beheersplannen zijn goedgekeurd, waarvan de overgrote meerderheid (488) geheel of gedeeltelijk monumenten betreft. 214 beheersplannen zijn geïnitieerd door openbare besturen, 68 door kerkfabrieken, 153 door private verenigingen (waaronder de Commonwealth War Graves Commission, voor het beheer van oorlogskerkhoven) en 81 door particulieren. Niet minder dan 306 beheersplannen omvatten specificaties over ZEN-erfgoed en/of beschermde cultuurgooederen en elf beheersplannen omvatten een erkenning als open erfgoed (stand van zaken op 15 oktober 2018). Initieel was de juiste formule, met nadruk op het formuleren van doordachte beheerskeuzes en gepaste maatregelen voor een langere periode, een zoekproces. Ik stel vast dat de bijgestelde richtlijn voor de opmaak van een beheersplan, die de klemtoon legt op het ontwikkelen van een langetermijnvisie, en minder op de beschrijving van de geschiedenis en de bestaande toestand, er voor gezorgd heeft dat vorm, inhoud en focus van beheersplannen aanzienlijk zijn verbeterd.

In de vernieuwde premierregelgeving blijven kerkenbeleidsplannen een verplichting voor eredienstdossiers. In 2018 ontving het agentschap in totaal nog vijftien kerkenbeleidsplannen. Hiermee beschikt het agentschap over 194 kerkenbeleidsplannen, waarvan 170 volledig voldoen, elf principieel voldoen en elf niet voldoen aan de voorwaarden. Kortom, voor alle eredienst gerelateerde premiedossiers is een kerkenbeleidsplan (135) zondermeer voor handen. De overige zijn ingediend ter voorbereiding van een traject op middellange of lange termijn.

Het publiek begint de weg te vinden naar het nieuwe ondersteuningsinstrumentarium. Een jaar na de lancering van de erfgoedlening, werden alvast 33 kredietaanvragen geregistreerd, waarvan er 23 geïnventarieerd erfgoed betreffen, en een meerderheid consumentenkredieten. Er werden negentien aanvragen goedgekeurd voor een totaalbedrag van 2.790.745,8 euro. Ook het fiscale instrumentarium kent succes: de aanvragen voor de vermindering van de verkooprechten vertegenwoordigen al een bedrag van 1.423.228,92 euro en sinds 1 juni werd al voor 365.574 euro vermindering registratierechten gegeven volgens de 1%-regeling. Deze cijfers komen bovenop de bestaande vermindering op de personenbelasting: in 2018 zijn 57 dossiers gunstig beoordeeld, goed voor een totale belastingvermindering van bijna 156.000 euro.

Ondertussen worden volop 'klassieke' erfgoedpremies toegekend. In 2018 werden er drie programmaties uitgevoerd waarbij ik op basis van de begrotingsaanpassing 2018 een totaalbedrag van 87.856.000 euro besteed heb voor het toekennen van premies. Door de aanhoudende inzet op preventief onderhoud is er voor de erfgoedpremie standaardprocedure een verhoging van 6,5 naar 7,56 miljoen euro gerealiseerd. Deze verschuiving heeft tot gevolg dat voor de betoelaging van de reguliere restauratietrajecten, met name met de restauratiepremies (oude regelgeving), de erfgoedpremies bijzondere procedure en de meerjarenpremieovereenkomsten zo'n 74.164.000 euro is uitgetrokken.

In 2018 heb ik een aantal restauratieprojecten ondersteund door het afsluiten van een meerjarenovereenkomst. Het betreft de restauratie van het waardevolle interieur van de Sint-Jacobskerk in Antwerpen (2018-2022), de restauratie van het Belfort en de Lakenhal in Ieper (periode 2020-2024), de restauratie van het kasteel van Horst, de restauratie van het begijnhof van Lier en de restauratie van de Sint-Katharinakerk in Hoogstraten (2019-2023). Voor de restauratie van het

Fort 4 in Mortsel werd een addendum op de bestaande overeenkomst goedgekeurd zodat de restauratie volgens de nieuwe inzichten voor de herbestemming gerealiseerd kan worden.

2) *Initiatieven 2019*

Initiatief 17: Zorgen voor een geoptimaliseerde vermindering van de personenbelasting voor onderhoud en restauratie

Alles is in gereedheid gebracht voor de inwerkingtreding van de geoptimaliseerde vermindering van de personenbelasting voor onderhoud en restauratie van beschermd onroerend erfgoed vanaf aanslagjaar 2019. Het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 en het bijhorende Koninklijk Besluit zijn hiervoor aangepast. Ook administratief is ervoor gezorgd dat opvolging en controle vlot kunnen verlopen. Hiervoor zijn de nodige afspraken gemaakt met het departement Financiën en Begroting, de Vlaamse Belastingdienst, de Federale overheidsdienst Financiën en de federale belastingdienst Belcotax. De nieuwe regeling zorgt hiermee niet enkel voor een gerichte en laagdrempelige ondersteuning van particuliere eigenaars bij het onderhoud en de restauratie van hun erfgoed maar vanaf 2019 kan de impact van deze regeling effectief gemonitord worden.

Het agentschap zal in 2019 de nodige stappen zetten om het nieuwe en vernieuwde fiscale instrumentarium beter bekend te maken, onder meer bij professionele doelgroepen zoals notarissen.

Initiatief 18: Afsluiten en opvolgen van meerjarenpremieovereenkomsten

Ik plan in 2019 slechts één programmatieronde, waarbij ik naar verhouding van het nog lopende aandeel in de kredieten voor deze regering premies zal toekennen aan dossiers die in aanmerking komen voor een voorafname en de verdere verwerking van de dossiers op de wachtlijst.

In uitvoering van eerder afgesloten overeenkomsten zal ik een *restaurantiepremie* toekennen voor werkzaamheden aan de Rijksweldadigheidskolonie in Merksplas, de mijnsite Waterschei in Genk, de Sint-Martinuskerk in Aalst en de Onze Lieve Vrouwbasiliek in Tongeren. Ik zal ook een *erfgoedpremie* toekennen voor werken die passen binnen volgende meerjarige premieovereenkomsten: de 24 militaire begraafplaatsen van de Commonwealth War Graves Commission, de Vooruit in Gent, het openluchtmuseum in Bokrijk, de historische districtshuizen in Antwerpen, het stadhuis en het Steen in Antwerpen, het Fort 4 in Mortsel, het waardevolle interieur van de Sint-Jacobskerk in Antwerpen en de Sint-Katharinakerk in Hoogstraten.

In 2019 zullen nog nieuwe meerjarenovereenkomsten worden gesloten onder meer voor andere sites in eigendom van Herita (het Fort Napoleon in Oostende, het kasteel van Beauvoorde, de tramstation Schepdaal in Dilbeek, de Hofkamer en Wolsack in Antwerpen, de abdij Herckenrode in Hasselt en het paleis op de Meir in Antwerpen) en de verdere restauratie van de Transfo-site in Zwevegem worden overeenkomsten voorbereid.

Voor het project EAU-TEL, de restauratie en de verbeterde exploitatie als horeca entiteit van het Thermae Palace en de Koninklijke Gaanderijen via een aangepaste beheers- of eigendomsstructuur, besliste de Vlaamse Regering om dit niet toe te wijzen aan een van de drie kandidaten. Geen van de voorstellen gaf

voldoende garanties om het thermencomplex als architecturale parel de uitstraling te geven die ze verdient. Ik overleg met de stad Oostende om de restauratie van dit belangrijke kusterfgoed te garanderen en hiervoor de nodige fondsen te vinden.

OD 4.2. De financiële opportuniteiten worden benut en de risico's worden gespreid door de ondersteuning van alternatieve financierings- en solidariseringsmechanismen

1) Stand van zaken 2018

De Vlaamse Erfgoedkluis ontplooi de volgende initiatieven:

- De marktprocedure met betrekking tot de Sint-Annakerk in Gent werd net voor het zomerreces succesvol gelanceerd. Daarnaast werd circa 2,5 miljoen euro geïnvesteerd in de sites Weylerkazerne en Huis van Hamme in Brugge, Panquin in Tervuren, Sint-Paulusklooster in Antwerpen en Kasteel ter Ham. Op heden werden aldus door de Vlaamse Erfgoedkluis sinds haar oprichting voor circa 20,7 miljoen euro aan financieel engagement opgenomen en al voor circa 11,5 miljoen euro effectief geïnvesteerd.
- In de loop van 2018 werden tevens een aantal nieuwe begeleidingstrajecten opgestart voor de Peperbus in Antwerpen, Fort IV in Mortsels en de Pachthoeve 3 Fontein in Vilvoorde.

Het project satellietrekening onroerend erfgoed is afgerond en bestaat uit twee deelrapporten. Het eerste is een conceptueel raamwerk waarin de sector onroerend erfgoed wordt beschreven aan de hand van zijn activiteiten en actoren en waarin een aantal economische indicatoren die de directe economische impact van onroerend erfgoed meten, wordt opgesteld. Dit conceptueel raamwerk bouwt voort op eerder onderzoek en is een poging om de opmaak van economische indicatoren gestructureerder en internationaal meer vergelijkbaar aan te pakken. Het tweede rapport betreft een eerste gegevensverzameling volgens dit conceptueel raamwerk. De bevindingen van de Vlaamse satellietrekening zullen worden geïntegreerd in het vorig jaar aangekondigde Europese onderzoeksproject (ESPON), waaraan het agentschap als *stakeholder* participeert, en dat een concept van satellietrekening onroerend erfgoed op Europees niveau ambieert.

2) Initiatieven 2019

Vandaag zijn verschillende nieuwe projecten in voorbereiding zodat het investeringsvolume van de Erfgoedkluis verder opgedreven kan worden in de loop van 2019. Zo zullen de Hollandse kazerne in Dendermonde en Fort IV in Mortsels aan bod komen.

SD 5. De zorg voor het onroerend erfgoed levert een positieve bijdrage aan de duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving**OD 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit***1) Stand van zaken 2018*

Ik blijf via verschillende kanalen inzetten op het belang van een goede samenwerking en afstemming tussen de doelstellingen voor onroerend erfgoed en ruimtelijke ordening, door de verschillende mogelijkheden hiervoor na te gaan en door het benadrukken van het belang van de aanwezigheid van het onroerend erfgoed in onze leefomgeving.

- Op 20 juli keurde de Vlaamse Regering de aangepaste strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen goed. Ze trekt hiermee een ambitieus veranderingstraject op gang om het bestaand ruimtebeslag beter en intensiever te gebruiken en zo de druk op de open ruimte te verminderen. Het inzetten op een sterke identiteit door verder te bouwen op cultuurhistorische waarden en landschappelijke karakteristieken, als ook door bij te dragen aan de waardering van het erfgoed maakt deel uit van de strategische doelstellingen. De betekenis van erfgoed en de karakteristieken van het landschap voor ruimtelijke kwaliteit zijn hiermee onderschreven.
- Door de samenwerking tussen het agentschap Onroerend Erfgoed en het Agentschap voor Natuur en Bos werden de proefprojecten voor geïntegreerde beheersplannen voor de gebieden Bleyckhof (Ranst), Gaasbeek (Lennik) en Altenbroek (Voeren, deel van het beschermd cultuurhistorisch landschap "Altenbroek en Voervallei met omgeving") verdergezet. Het eerste formele geïntegreerde beheersplan, met name voor het Vrieselhof in Ranst, werd goedgekeurd.

Daarnaast blijven herbestemming en hergebruik van erfgoed een prioritair thema:

- De projecten van de Meesterproef Erfgoed en Herbestemming werden verder opgevolgd om een snelle realisatie mogelijk te maken. De herbestemmingsonderzoeken voor de Slagmolen in Genk en voor het openluchtwembad in het domein Hofstade zijn zo goed als afgerond. Het waren leerrijke trajecten, zowel voor de jonge ontwerpers als voor de opdrachtgevers. De resultaten zijn ook voor een ruimer publiek beschikbaar. Het project is ook geëvalueerd. Hieruit volgden afspraken voor een nauwere samenwerking in de Open Oproep van de Vlaamse Bouwmeester en het verder ontwikkelen van een samenwerking in partnerschap bij herbestemming van beschermd erfgoed.
- Het projectbureau herbestemming kerken plant in 2018 twee bijkomende oproepen en nog een dertigtal kerken kan worden opgenomen. Tegelijk bekijk ik op welke manier het projectbureau een vervolg kan krijgen en hoe de lokale besturen op basis van de resultaten van de haalbaarheidsstudies begeleid kunnen worden naar duurzame herbestemmingen van parochiekerken.

- Het agentschap werkte actief mee aan het programma 'Toekomstgericht herbestemmen', een initiatief van het Kenniscentrum Vlaamse Steden, in samenwerking met de Vlaamse centrumsteden.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 19: Organiseren van een debat over hoe erfgoed kan bijdragen aan de kwaliteitsvolle ontwikkeling van onze leefomgeving

In december 2018 organiseert mijn administratie een colloquium om het landschap als beleidsthema op de agenda te zetten en verschillende partners samen te brengen voor de opstart van een toekomstig samenwerkingstraject. Vanuit Onroerend Erfgoed worden al jarenlang inspanningen geleverd om de Europese Landschapsconventie te implementeren, maar het borgen van landschappelijke waarden vergt vereende krachten. De goedkeuring van het Beleidsplan Ruimte plaatst ons voor een nieuw momentum. Het Beleidsplan Ruimte daagt ons allen uit om de transitieopgaven te realiseren, maar dé vraag die zich opdringt is hoe we dit hand in hand laten gaan met een landschappelijke kwaliteitsverbetering.

Het colloquium nodigt de deelnemers uit om te debatteren over drie grote thema's. Onder het thema 'landschapsbeleid' wordt de complexe wisselwerking met het sectoraal beleid onder de loep genomen; onder het thema 'ruimtelijke kwaliteit' buigen de deelnemers zich over de vraag hoe we onze leefomgeving consequent vanuit een landschappelijke logica kunnen benaderen en het thema 'instrumentarium' tenslotte onderzoekt welke instrumenten of methodieken reeds bestaan of nodig zijn om een volwaardig landschapsbeleid te kunnen voeren. Ik wil hiermee de aanzet geven tot een meer geïntegreerde aanpak voor een kwaliteitsvolle ontwikkeling van het landschap in Vlaanderen.

De resultaten van het colloquium worden in de vorm van een verslagboek breed gecommuniceerd.

OD 5.2. Het beleidsveld onroerend erfgoed participeert aan de discussie over klimaatverandering en legt de nadruk op hergebruik en zuinig ruimte- en materiaalgebruik

1) Stand van zaken 2018

Vlaanderen wil in navolging van het Parijse Klimaatakkoord antwoorden bieden op de klimaatproblematiek met ambities op korte, middellange en lange termijn. Het is een absolute noodzaak om de broeikasgasemissies verder terug te dringen. Ik ben ervan overtuigd dat het onroerend erfgoed hiertoe kan bijdragen: ieder beschermd goed kan in bepaalde mate energiezuiniger gemaakt worden. Het voorbije jaar heb ik de inspanningen verder opgedreven om het beschermd onroerend erfgoed energiezuiniger te maken:

- In de periode maart-april werd de vijfdaagse opleiding om erfgoedgebouwen op een verantwoorde bouwfysische wijze energiezuiniger te maken met respect voor de erfgoedwaarden voor het eerst georganiseerd. Het opleidingstraject is bestemd voor restauratie-architecten die hun kennis omtrent energie-ingrepen wensen te verhogen. De basisgedachte vertrekt van een holistische benadering waarbij erfgoedwaarden, energetische efficiëntie en bouwfysische aspecten elkaar onderling beïnvloeden. De

opleiding biedt een inleiding inzake duurzaamheid, bouwfysica en comfort, en gaat via een luik over de diagnose van historische gebouwen over naar de praktijk. Gedurende de laatste drie dagen van de opleiding wordt er aandacht besteed aan de optimalisatie van daken, schrijnwerk, beglazing, vloeren, gevels en installaties. Op 19 juni werd een "verkorte" versie van de vijfdaagse opleiding georganiseerd voor medewerkers van het agentschap, monumentenwachters en vertegenwoordigers van IOED's en erfgoedgemeenten.

- Tegen de zomer was er ook een CO2-simulatietool en monitoringdatabank voor energiezuinige ingrepen ontwikkeld. Deze wordt geleidelijk ingevuld met gegevens over projecten die energiezuinige ingrepen voor beschermde erfgoedgebouwen beogen.
- Mijn administratie bezorgde aan het VEA de nodige informatie en ondersteuning om via de Woningpas toegang te verlenen in onze databanken van de inventaris en het beschermde erfgoed. De Woningpas heeft als ambitie om de eigenaar inzicht te bieden in alle relevante gebouwaspecten van zijn woning, zoals energetische aspecten, de vergunde werken, de woningkwaliteit... Bij de lancering van de light-versie zal de eigenaar toegang krijgen tot de erfgoedwaarden van zijn goed. Bij de ontwikkeling van de volgende versies zal nagegaan worden welke andere informatie over het beheer van zijn erfgoed, zoals toelatingen en premies, gekoppeld kan worden aan de Woningpas.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 20: Bijdragen tot de *Sustainable Development Goals* van de Verenigde Naties

Volgende initiatieven passen in dit kader:

- In de periode 2018-2020 zal een langdurige monitoringfase plaatsvinden met als doel de ontwikkelde monitoringdatabank te stofferen met gedetailleerde beschrijvingen van gerealiseerde erfgoedingrepen ter verbetering van de energiezuinigheid, in combinatie met een gefundeerde inschatting/mmeetgegevens van de CO2 uitstootwinst/energiewinst die gegenereerd werd. Via deze monitoringcampagne zal inzicht verkregen worden in de efficiëntie van de energetische ingrepen en zullen de vooropgestelde en in werkelijkheid gerealiseerde doelstellingen grondig geëvalueerd (en indien nodig bijgestuurd) kunnen worden. Op basis van een haalbaarheidsanalyse wordt bekeken of een structurele verankering van de uitgewerkte opleidingsmodules aan de restauratie-architecten via de bestaande opleidingen en vormingen monumentenzorg kan aangeboden worden. In dit kader wordt ook de studie naar een mogelijke erkenning van de opleiding 'gespecialiseerde energieconsulenten voor onroerend erfgoed' geëvalueerd. Dergelijke integratie biedt immers de mogelijkheid om hen van bij het prille begin van hun carrière attent te maken op de mogelijkheden, valkuilen, opportuniteiten en voordelen gerelateerd aan de energetische verbetering van (geïnventariseerde of beschermde) erfgoedgebouwen.
- Het agentschap zal het komende jaar verdere inspanningen leveren en de contacten met het VEA optimaliseren om de verschillende initiatieven die inzetten op het energiezuiniger maken van het Vlaamse patrimonium af te

stemmen met onroerend erfgoed. Zo zal onderzocht worden of het EPC+ uitgebreid kan worden met een erfgoedluik voor woningen die beschermd zijn en dit instrument ingezet kan worden als energieaudit onroerend erfgoed.

- Ik blijf mijn medewerking verlenen aan de Vlaamse Sustainable Development Goals-implementatie-agenda, die met Vizier 2030 doelstellingen aan de Visie 2050 koppelde. Daarnaast zal het agentschap in 2019 de volgende acties uit het actieprogramma duurzaamheid en erfgoed realiseren: een publicatie over de rol van erfgoed, zowel bouwkundig, landschappelijk als archeologisch binnen een duurzame samenleving als over wat een duurzame erfgoedzorg inhoudt, een visie op de rol van erfgoed in een circulair Vlaanderen, de verdere uitbouw van kennis over duurzaamheidsmodellen en -keurmerken en aandacht in het portfolio "Erfgoedbeheer in de kijker" voor duurzame erfgoedzorg.

OD 5.3. De zorg voor het onroerend erfgoed wordt maatschappelijk ingebed door het promoten van participatie

1) Stand van zaken 2018

De maatschappelijke inbedding van erfgoedzorg staat centraal in de Faroconventie. Het agentschap werkt, in samenspraak met Herita, het departement Cultuur, Jeugd en Media en het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, aan een set sectorbrede beleidsaanbevelingen voor de implementatie ervan. In afwachting werden al volgende initiatieven genomen:

- Samen met het departement CJM en Faro organiseerde ik op 16 januari 2018 een inspiratiedag over de Faro-conventie voor de gemeentelijke erfgoedcellen en de erkende IOED's. De resultaten van de studiedag werden ontsloten via de website van Onroerend Erfgoed en CJM en een verslag werd gedeeld via Faro. Uit de studiedag bleek dat het thema participatie erg leeft bij de lokale besturen. Het betrekken van erfgoedgemeenschappen wordt voor onroerend erfgoed een van de beleidsprioriteiten die in aanmerking genomen zullen worden als erkenningsvoorwaarde voor een onroerenderfgoedgemeente en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten.
- Al in het kader van de evaluatie van de onroerenderfgoedregelgeving zijn suggesties geformuleerd om de regelgeving Farovriendelijker en met name laagdrempeliger te maken. Deze worden nu doorvertaald in het aanpassingsbesluit (zie OD 1.3.). Zo wordt het begrip 'erfgoedgemeenschap' geïntroduceerd en worden erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten aangemoedigd om hen in hun beleid te betrekken. Onroerenderfgoedrichtplannen worden gezien als het ideale instrument om participatie in de hand te werken. Daarom wordt de goedkeuringsprocedure vereenvoudigd. Tot slot wordt ook bekeken hoe vrijwilligers actiever kunnen worden ingeschakeld in de archeologische erfgoedzorg.
- Het omgaan met en ondersteunen van erfgoedgemeenschappen op lokaal niveau werd ook onderzocht tijdens een meeting van de raad van Europa over de Faro-conventie in mei 2018. Tijdens deze meeting werd een concrete casus behandeld om zo te komen tot bruikbare handvatten voor de implementatie van de Faro-richtlijnen. De resultaten van deze meeting

worden meegenomen in onze begeleiding van het lokaal onroerenderfgoedbeleid en in onze actieplannen voor het Gelijkekansenbeleid.

Met betrekking tot draagvlakvergroting kunnen daarnaast volgende initiatieven worden vermeld:

- In het najaar startte het onderzoek naar de betalingsbereidheid in Vlaanderen voor het huidig, toekomstig en potentieel gebruik van onroerend erfgoed. Het onderzoek loopt nog en zal tien maanden in beslag nemen.
- Het agentschap rondde een inventarisatie van educatie-initiatieven af. Hierbij werd vooral gekeken op welke bestuursniveaus initiatieven met betrekking tot onroerend erfgoed georganiseerd worden. We kiezen ervoor om zelf geen educatieve rol op te nemen maar ondersteunen hierin wel onze structurele partners (Herita en Forum Vlaamse Archeologie). Ook bestaat de mogelijkheid om met projectsubsidies steun te bieden aan educatieve projecten. Dergelijke projectsubsidies zijn momenteel nog niet ter beschikking omdat voorrang wordt verleend aan de projectsubsidies voor syntheseonderzoek.
- Om het beleid inzake erfgoed toegankelijker en laagdrempeliger te maken werd er tot slot ingezet op helder taalgebruik. Er werd bij de onroerenderfgoedactoren gepeild naar de toegankelijkheid van onze terminologie en goede praktijken werden verzameld.

2) Initiatieven 2019

Initiatief 21: Inbedden van de principes van de conventie van Faro in de onroerenderfgoedzorg en de erfgoedwerking

In navolging van de studiedag organiseren Onroerend Erfgoed en CJM in februari 2019 drie gezamenlijke infosessies over de erkenning als erfgoedcel, onroerenderfgoedgemeente en IOED.

We ronden de sectorbrede beleidsaanbevelingen inzake de implementatie af en nemen deze mee op de slotconferentie van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed.

Initiatief 22: Onderzoeken van de betalingsbereidheid voor het behoud van onroerend erfgoed

Het onderzoek naar de betalingsbereidheid in Vlaanderen voor het huidig, toekomstig en potentieel gebruik van onroerend erfgoed wordt in juni 2019 afgerond en de resultaten gecommuniceerd (juli-augustus 2019).

In 2019 schrijft mijn administratie een handleiding waarin onder andere de toepassing van de onderzoeken hedonische prijzenanalyse/woongenotswaarde en betalingsbereidheid in een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) wordt toegelicht. De onderzoeken dragen immers bij aan het vergroten van het draagvlak voor onroerend erfgoed en onroerenderfgoedzorg, die al te vaak als een dure last worden ervaren. De handleiding heeft als ruimere doelstelling om het potentieel gebruik van MKBA in het onroerenderfgoeddomein te beschrijven.

BIJLAGE 1: OVERZICHT INITIATIEVEN

Initiatief 1:	Aanpassen van de regelgeving voor onroerend erfgoed op basis van de bevindingen van het evaluatierapport archeologie
Initiatief 2:	Verder werken aan een klantgerichte en flexibele administratie
Initiatief 3:	Werk maken van 'heerlijk heldere' beschermingsbesluiten
Initiatief 4:	Inspelen op de noden van de lokale besturen
Initiatief 5:	Complementair samenwerken met de gesubsidieerde partners
Initiatief 6:	Uitvoeren van een draagvlakonderzoek voor onroerend erfgoed
Initiatief 7:	Werken aan publieksvriendelijke archeologische kennisontsluiting
Initiatief 8:	Streven naar een realistisch beheer van Werelderfgoed sites
Initiatief 9:	Verder analyseren van de doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium
Initiatief 10:	Gefaseerd vaststellen van de inventarissen onroerend erfgoed
Initiatief 11:	Verder inventariseren en beschermen in hanteerbare deelpakketten
Initiatief 12:	Ontwikkelen van onroerenderfgoedrichtplannen door middel van participatieve trajecten
Initiatief 13:	Opmaken van afwegingskaders en handleidingen
Initiatief 14:	Verder uitvoeren van het programma <i>Radicaal Digitaal</i>
Initiatief 15:	Opmaken van een Inspectieplan Onroerend Erfgoed voor 2019
Initiatief 16:	Verder ondersteunen van de eerste lichting gemeentelijke verbalisanten onroerend erfgoed
Initiatief 17:	Zorgen voor een geoptimaliseerde vermindering van de personenbelasting voor onderhoud en restauratie
Initiatief 18:	Afsluiten en opvolgen van meerjarenpremieovereenkomsten
Initiatief 19:	Organiseren van een debat over hoe erfgoed kan bijdragen aan de kwaliteitsvolle ontwikkeling van onze leefomgeving
Initiatief 20:	Bijdragen tot de <i>Sustainable Development Goals</i> van de Verenigde Naties
Initiatief 21:	Inbedden van de principes van de conventie van Faro in de onroerenderfgoedzorg en de erfgoedwerking
Initiatief 22:	Onderzoeken van de betalingsbereidheid voor het behoud van onroerend erfgoed

BIJLAGE 2: REGELGEVINGSAGENDA

Minister	Titel van het initiatief	Status van het initiatief
Afgeronde initiatieven		
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed + Viceminister-president en Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie	Decreet houdende wijziging van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992, wat betreft de vermindering van de personenbelasting voor uitgaven voor beschermde goederen	Bekrachtigd op 20 april 2018 BS 16/05/2018
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Besluit van de Vlaamse Regering houdende de wijziging en de bijzondere bepalingen voor het jaar 2018 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, wat betreft projectsubsidies	Goedgekeurd op 20 april 2018 BS 15/05/2018
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van een wedstrijdreglement voor de aanwijzing van de kandidaat voor deelname aan de Landschapsprijs van de Raad van Europa	Goedgekeurd op 26 april 2018 BS 22/05/2018
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van nadere regels voor de aanwijzing, organisatie en werkwijze van de jury, de samenstelling van het eindrapport en de berekening van de projectsubsidie	Goedgekeurd op 7 juni 2018 BS 4 juli 2018
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Decreet houdende de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie	Goedgekeurd op 4 juli 2018 BS 27/08/2018
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit tot vaststelling van de code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren	Goedgekeurd op 20 juli 2018 BS nog niet gepubliceerd

Nog lopende initiatieven			
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed + Viceminister-president en Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie	Aanpassing van het Koninklijk Besluit tot uitvoering van het Wetboek van de Inkomstenbelasting 1992, wat betreft de vermindering van de personenbelasting voor uitgaven aan beschermde goederen	2de principiële goedkeuring op 21 september 2018	
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Aanpassing Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 en het Varendorfgoedbesluit van 27 november 2015 naar aanleiding van de ex-post evaluatie	2de principiële goedkeuring op 12 oktober 2018	
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit houdende de vaststelling van de lijst van werkzaamheden die in aanmerking komen voor een vermindering van de personenbelasting	Opgestart	
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	Ministerieel besluit houdende wijziging van het ministerieel besluit van 16 maart 2015 tot bepaling van bijkomende structurele voorafnames voor de toekenning van een erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure, wat betreft de aanvragen die verenigingen van mede-eigenaars hebben ingediend	Opgestart	

BIJLAGE 3: OPVOLGING MOTIES EN RESOLUTIES

Motie tot besluit van de in commissie besproken beleidsnota Onroerend Erfgoed 2014-2019
Stuk 146 (2014-2015) nr. 3 – tekst aangenomen in de plenaire vergadering op 7 januari 2015

In de motie vraagt het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om:

1. bij de implementatie van het decreet ruime aandacht te schenken aan:

a. begeleiding en ondersteuning van de lokale besturen en belangengroepen;

Komt overeen met OD 2.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroerenderfgoedbeleid

b. afstemming met andere regelgeving, in het bijzonder m.b.t. de beleidsdomeinen Ruimtelijke Ordening (planning, vergunning, handhaving), Natuur en Mobiliteit (onder meer voetwegen);

Samenwerking met diverse beleidsvelden zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed is een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

Samenwerking met Mobiliteit zit vervat in OD 1.2. Het behoud en beheer van het varend erfgoed in Vlaanderen wordt aangemoedigd en gefaciliteerd

Samenwerking met Ruimtelijke Ordening zit vervat in 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit

Aandacht voor inventarisatie van wegen zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten

2. bij de evaluatie en eventuele bijsturing van de regelgeving aandacht te hebben voor rechtszekerheid en duidelijke overgangsbepalingen;

Zit vervat in OD 1.3. Een performant functionerend regelgevend kader wordt gewaarborgd door regelmatige evaluatie en eventuele bijsturing

3. werk te maken van een cultuurumslag bij het agentschap Onroerend Erfgoed en te focussen op een oplossingsgerichte, betrouwbare en proactieve administratie in dialoog met andere actoren en beleidsdomeinen;

Komt overeen met OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed is een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

4. actief in te zetten op de ontsluiting van waardevol erfgoed voor een breed publiek en daarbij onder meer te zoeken naar synergiën met Toerisme en Cultuur;

Samenwerking met Cultuur zit voornamelijk vervat in OD 2.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroerenderfgoedbeleid, initiatief 4

en OD 2.4. Het Vlaamse erfgoedbeleid positioneert zich in een brede Europese en internationale context en focust op erfgoed als een bindende factor voor een duurzame samenleving, initiatief 9

en in OD 5.3. De zorg voor het onroerend erfgoed wordt maatschappelijk ingebed door het toelaten van participatie, initiatief 26.

Samenwerking met Toerisme zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

5. te bouwen aan een breed draagvlak voor het behoud en de herbestemming van onroerend erfgoed in Vlaanderen, onder meer door:

Draagvlakverbreding zit zowel vervat in OD 2.3. De nauwe samenwerking tussen en met partnerorganisaties leidt tot een grotere betrokkenheid van eigenaars, beheerders en erfgoedzorgers als in OD 5.3. De zorg voor het onroerend erfgoed wordt maatschappelijk ingebed door het toelaten van participatie

Herbestemming zit vervat in OD 5.1. De zorg voor onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit, initiatief 23, maar ook in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

a. een nauwe samenwerking en overleg met alle betrokkenen, beleidsniveaus en beleidsvelden, onder meer via het ontwikkelen van algemene afwegingskaders;

Komt overeen met OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en handleidingen

b. een maximale transparantie in het beleid t.a.v. inventarisatie, bescherming en premies;

Zit vervat in OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en handleidingen

c. de uitbouw van een oplossingsgerichte en proactieve administratie;

Zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

6. maximaal in te zetten op de begeleiding en ondersteuning van lokale besturen en op intergemeentelijke samenwerking met het oog op een grotere autonomie en een coherente rolverdeling met voldoende aandacht voor de capaciteiten en behoeften van de lokale bestuursniveaus en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten;

Zit vervat in OD 2.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt de lokale besturen bij het uitbouwen van een lokaal onroerenderfgoedbeleid

7. bij de erkenning en subsidiëring van intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten mattheuseffecten te voorkomen door in bodem- en plafondniveaus te voorzien om kleinere gemeenten ook te ondersteunen bij de uitbouw van hun lokale erfgoedbeleid;

Het MB tot vaststelling van de eenheidsprijzen voor subsidiëring van erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten en van erkende onroerenderfgoeddepots in het kader van een samenwerkingsovereenkomst en tot bepaling van de kosten die voor subsidiëring in aanmerking komen, werd goedgekeurd op 24 november 2015. In het evaluatierapport over de regelgeving (cf. OD 1.3.) werd het subsidiemechanisme van de IOED'en mee geëvalueerd.

8. te onderzoeken of andere sites en relicten van WO I in aanmerking komen voor de erkenning als UNESCO-werelderfgoed;

Zit vervat in OD 2.4. Het Vlaamse erfgoedbeleid positioneert zich in een brede Europese en internationale context en focust op erfgoed als een bindende factor voor een duurzame samenleving

9. te zorgen voor een structurele oplossing voor de problematiek van de wachtlijsten en de toenemende kosten voor het behoud en de restauratie van onroerend erfgoed, door:

a. alle factoren duidelijk in kaart te brengen;

Zit vervat in OD 4.1. Het premiestelsel wordt bijgestuurd en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed

b. na te gaan in hoeverre de kwaliteitslabels voor ontwerpers en OE-ondernemers en de technische eisen m.b.t. de restauratie moeten worden bijgesteld vanuit de focus op werkbaarheid en betaalbaarheid van de regelgeving;

Zit vervat in OD 1.3. Een performant functionerend regelgevend kader wordt gewaarborgd door regelmatige evaluatie en eventuele bijsturing

Sluit aan bij OD 4.1. Het premiestelsel wordt bijgestuurd en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed

c. te zoeken naar aanvullende en alternatieve financieringsmogelijkheden en fiscale stimuli, die een kwalitatief beheer bevorderen en belonen;

Komt overeen met OD 4.1. Het premiestelsel wordt bijgestuurd en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed

Sluit aan bij OD 4.2. De financiële opportuniteiten worden benut en de risico's worden gespreid door de ondersteuning van alternatieve financierings- en solidariseringsmechanismen

d. de restauratiepremie te focussen op die werken die werkelijk bijdragen tot het behoud of het herstel van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken en een langetermijnvisie ondersteunen;

Zit vervat in OD 4.1. Het premiestelsel wordt bijgestuurd en geflankeerd door fiscale stimulansen voor investeringen in onroerend erfgoed

10. bij de implementatie van het onderdeel 'archeologie' rekening te houden met de werkbaarheid en betaalbaarheid van het onroerenderfgoedbeleid en een maximaal draagvlak, door:

a. bij de afbakening van de archeologische zones maximaal in te zetten op de zones waar maximale kenniswinst te halen valt;

Zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten

b. voldoende rekening te houden met de economische gevolgen van eventuele afbakening en vaststelling van archeologische zone;

Zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten

11. bij de herevaluatie en verfijning van de beschermingsbesluiten:

a. blijvende zorg aan de dag te leggen voor het behoud van onroerend erfgoed in Vlaanderen;

Zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten

b. in te zetten op transparantie en duidelijkheid t.a.v. alle actoren, meer bepaald inzake de timing van het actieplan;

Zit vervat in OD 3.1. De doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht en het inventariseren en beschermen van onroerend erfgoed gebeurt aan de hand van hanteerbare deelpakketten

c. transparant en tijdig te communiceren met alle betrokken actoren, en in het bijzonder in vooroverleg te treden met de eigenaars en gebruikers;

Zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

Zit vervat in OD 2.3. De nauwe samenwerking tussen en met partnerorganisaties leidt tot een grotere betrokkenheid van eigenaars, beheerders en erfgoedzorgers

d. maximale afstemming te garanderen t.a.v. de regelgeving binnen andere beleidsdomeinen, in het bijzonder m.b.t. Ruimtelijke Ordening en Natuur;

Samenwerking met diverse beleidsvelden zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed is een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

Samenwerking met Ruimtelijke Ordening zit vervat in 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit

12. de nodige aandacht te hebben voor de context en de gebiedsgerichte en geïntegreerde benadering van erfgoed met het oog op een kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving en de identiteit en de herkenbaarheid van onze dorpen, steden en regio's door:

a. erfgoed in te schakelen in de veranderende maatschappij;

Zit vervat in OD 5.1. De zorg voor onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit

Sluit aan bij OD 5.2. Het beleidsveld onroerend erfgoed participeert aan de discussie over klimaatverandering en legt de nadruk op hergebruik en zuinig ruimte- en materiaalgebruik

b. in te zetten op maximale openstelling en toegankelijkheid;

Het agentschap Onroerend Erfgoed werkt actief mee aan de opmaak en de uitvoering van het horizontaal gelijkekansenbeleidsplan en heeft daar maximaal aandacht voor openstelling en toegankelijkheid

c. tijdig een wetenschappelijk onderbouwde input voor ruimtelijke planprocessen in te brengen in het proces;

Sluit aan bij OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

Zit vervat in OD 5.1. De zorg voor het onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit

d. erfgoeditems altijd in hun ruimtelijke en maatschappelijke context te plaatsen;

Sluit aan bij OD 5.3. De zorg voor het onroerend erfgoed wordt maatschappelijk ingebed door het toelaten van participatie

13. aandacht te hebben voor de ruimtelijke draagkracht van de omgeving bij het onderzoek en de advisering t.a.v. herbestemmingen van onroerend erfgoed;

Zit vervat in OD 5.1. De zorg voor onroerend erfgoed impliceert duurzaam ruimtegebruik en stimuleert de ruimtelijke kwaliteit

14. bij de uitwerking van de afwegingskaders voor adviezen en toelatingsen in dialoog te gaan met alle betrokken ministers en beleidsdomeinen;

Zit vervat in OD 3.2. Het agentschap Onroerend Erfgoed ontwikkelt afwegingskaders en handleidingen

15. haar voorbeeldfunctie op te nemen door haar eigen erfgoed als een goed huisvader te beheren.

Zit vervat in OD 2.1. Het agentschap Onroerend Erfgoed wordt een oplossingsgerichte en proactieve projectpartner in nauwe samenwerking met andere beleidsvelden en overheden

Motie tot besluit van de op 5 oktober 2016 in de commissie gehouden interpellatie tot minister-president Geert Bourgeois over het onroerenderfgoedbeleid, in het bijzonder over de werking van Herita vzw
Stuk 908 (2016-2017) nr. 2 – tekst aangenomen in de plenaire vergadering op 19 oktober 2016

In de motie vraagt het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om:

1. **de problemen bij Herita vzw grondig te onderzoeken via overleg met alle stakeholders, daar de gepaste beleidsconclusies uit te trekken die zullen resulteren in een heronderhandeling van de samenwerkingsovereenkomst en het aanpassen en/of uitbreiden van de daarin opgenomen doelstellingen;**
 Zit vervat in OD 2.3.: Herita maakte in 2017 werk van een grondige herijking van de organisatie en strategie. Het strategisch traject resulteerde in een hernieuwde missie, visie, positionering en organisatiestructuur, waarbij Herita focust op het ontwikkelen van onroerend erfgoed, het vergroten van het draagvlak en het versterken van het middenveld. Als gevolg hiervan wordt via een addendum de samenwerkingsovereenkomst tussen Herita en de Vlaamse Regering en de bijhorende doelstellingen bijgesteld.
2. **te onderzoeken hoe de controle en het toezicht op de Herita vzw nog verbeterd kunnen worden door structurele waarborgen (bijvoorbeeld regeringscommissaris, decretale verankering enzovoort);**
 Zit vervat in OD 2.3.: Bij de opmaak van de samenwerkingsovereenkomst in 2015 is overwogen om een regeringscommissaris aan te stellen. De Inspecteur van Financiën vond de toegevoegde waarde van een regeringscommissaris met raadgevende stem beperkt bij een behoorlijk communicerende en rapporterende organisatie. Daarenboven oordeelde de Vlaams minister van Begroting dat er geen decretale grondslag is voor de aanstelling van een regeringscommissaris bij Herita. In de samenwerkingsovereenkomst werd de rapportage en het toezicht op de organisatie door het agentschap Onroerend Erfgoed adequaat geregeld in artikel 5.
3. **er op toe te zien dat Herita inzet op een krachtig beleid inzake exemplarisch sitebeheer, het praktisch en inhoudelijk ondersteunen van het middenveld en lokale vrijwilligers en de uitbouw van een brede ledenvereniging;**
 Zit vervat in OD 2.3.: De toezichtsfunctie van het agentschap Onroerend Erfgoed is geregeld in artikel 5 van de samenwerkingsovereenkomst. In de samenwerkingsovereenkomst worden vier concrete doelstellingen geformuleerd die het ambitieniveau weergeven dat Herita beoogt. De concrete uitwerking van die doelstellingen wordt vastgelegd in een jaarlijks actieplan. Op 17 mei 2016 bezorgde het agentschap Onroerend Erfgoed een kritische evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst met Herita aan de minister. Naar aanleiding van het toezicht in functie van de vraag tot uitbetaling van het subsidiesaldo 2016 bezorgde het agentschap Onroerend Erfgoed op 7 juni 2017 een evaluatienota aan de minister met daarin een opvolging van de resultaatsverbintenissen en de mate waarin Herita in de rapportage rekening houdt met de aangehaalde knelpunten in de motie.

4. **correct toe te zien op de zorgplicht die vzw Herita heeft ten aanzien van de sites in eigendom en beheer en toezicht te houden op de uitvoering van het gefaseerd actieplan 2016-2017 van Herita vzw voor de restauratie, het beheer en de ontsluiting van de eigen sites, zodat deze kunnen uitgroeien tot modellen voor de erfgoedzorg en -ontsluiting voor andere publieke en private partners van monumenten en landschappen;**
 Zit vervat in OD 2.3.: De toezichtsfunctie van het agentschap Onroerend Erfgoed is geregeld in artikel 5 van de samenwerkingsovereenkomst. In 2017 is het overleg tussen Herita en het agentschap Onroerend Erfgoed geïntensifieerd. Jaarlijks zijn er nu meermaals formele overlegmomenten tussen de administrateur-generaal en de algemeen directeur van Herita enerzijds en meer concrete overlegmomenten tussen de betrokken erfgoedconsulent(en) en Herita over het sitebeheer anderzijds.
5. **een nieuwe start te maken voor Herita vzw en daarbij in te zetten op een versterking van het draagvlak, voor onroerend erfgoed in Vlaanderen en daarbij de missie, visie en rol van de vzw te herbekijken in overleg met het middenveld, daarbij voldoende subsidies te voorzien om deze taken waar te maken; zodat een vernieuwend en wervend verhaal kan worden uitgebouwd met als doelstellingen: a) het middenveld en de lokale vrijwilligers samen te brengen en te ondersteunen; b) het draagvlak voor onroerend erfgoed te stimuleren; c) uit te groeien tot een kenniscentrum op het vlak van de valorisatie en het beheer van erfgoedssites in Vlaanderen en d) nieuwe thema's die van onderuit groeten kenbaar te maken aan de Vlaamse overheid;**
 Zit vervat in OD 2.3.: Herita maakte in 2017 werk van een grondige herijking van de organisatie en strategie. Het strategisch traject resulteerde in een hernieuwde missie, visie, positionering en organisatiestructuur, waarbij Herita focust op ontwikkelen van onroerend erfgoed, vergroten van het draagvlak en versterken van het middenveld. Als gevolg hiervan wordt via een addendum de samenwerkingsovereenkomst tussen Herita en de Vlaamse Regering en de bijhorende doelstellingen bijgesteld.
6. **in dit kader de erfgoedverenigingen, de lokale besturen, de lokale comités, de lokale vrijwilligers en de open monumenten als belangrijke actoren meer te betrekken in het bestuur van Herita vzw;**
 Zit vervat in OD 2.3.
7. **aan Herita vzw de opdracht te geven om bijkomende expertise uit te bouwen inzake publiekswerking, educatie, erfgoedinterpretatie en ontsluiting, samen met het partnernetwerk, en die ter beschikking te stellen aan iedereen die erom verzoekt;**
 Zit vervat in OD 2.3.
8. **voldoende controle te blijven uitoefenen op de werking van de vzw Herita, in het bijzonder op het goed bestuur, het personeelsbeleid en de besteding van de jaarlijkse subsidie die de vzw ontvangt;**
 Zit vervat in OD 2.3.: De toezichtsfunctie van het agentschap Onroerend Erfgoed is geregeld in artikel 5 van de samenwerkingsovereenkomst. In de samenwerkingsovereenkomst worden vier concrete doelstellingen geformuleerd die het ambitieniveau weergeven dat Herita beoogt. De concrete uitwerking van die doelstellingen wordt vastgelegd in een jaarlijks

actieplan. De controle op de werking van Herita, met speciale aandacht voor goed bestuur, personeelsbeleid en de financiële controle op de besteding van de jaarlijkse subsidie maken integraal deel uit van dit toezicht.

9. blijvend in te zetten op de ontsluiting van waardevol erfgoed voor een breed publiek en hierbij onder meer te zoeken naar een synergie met Toerisme, Cultuur en Ruimtelijke Ordening, al dan niet in samenwerking met private partners;

Zit vervat in OD 2.3.: Via het Netwerk Open Monumenten zet Herita in op de ontsluiting van waardevol erfgoed voor een breed publiek. Dit netwerk bestaat uit private of publieke organisaties over onroerend erfgoed die in het Vlaamse Gewest aan publiekswerking doen. De partners bieden een permanent voordeel aan Herita-leden of een (bv. jaarlijks) terugkerend voordeel als er geen permanent voordeel mogelijk is. Elke partnerorganisatie maakt zichzelf kenbaar als 'Open Monument' door het logo op te nemen in haar communicatiekanalen en/of een sticker met het logo aan te brengen op de locatie, bijvoorbeeld aan de balie. In ruil biedt Herita hen een partnerpagina met agenda op onze website. Herita biedt de partners ook een platform voor het delen van kennis en expertise inzake publiekswerking door middel van een maandelijks sectornieuwsbrief, de Open Momenten (interactieve sectormomenten, 3 keer per jaar) en een jaarlijks congres (in 2016: *Interpret Europe Congres*). Herita werkt nauw samen met het agentschap Onroerend Erfgoed, het departement Cultuur en Media en het Vlaams steunpunt voor Cultureel Erfgoed, FARO, voor de organisatie van een Vlaams programma voor het Europees Jaar voor het Cultureel Erfgoed 2018.

10. de lokale besturen en de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten blijvend te betrekken bij de organisatie van Open Monumentendag en hierbij ook meer aandacht te geven aan de lokale erfgoedorganisaties, hun vrijwilligers en eigenaars.

Zit vervat in OD 2.3.: Via haar sector- en publieksgerichte communicatiekanalen riep Herita potentiële nieuwe organisatoren op om op Open Monumentendag (11 september 2016) hun erfgoed te tonen aan het grote publiek. Alle gekende lokale organisatoren ontvingen een infobrochure en op tien locaties werd een *road show* georganiseerd met praktische info over de deelname aan Open Monumentendag. Alle info werd gebundeld op de sectorwebsite en in de sectornieuwsbrief, waarvan het aantal abonnees steeg van 1.409 op 21 maart tot 1.731 op 15 november 2016.

Resolutie betreffende de financiering van de archeologische erfgoedzorg
Stuk 1166 (2016-2017) nr. 3 – tekst aangenomen in de plenaire vergadering op 5 juli 2017

In de resolutie vraagt het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om:

1. **alle maatregelen te nemen om het volledige archeologische traject realiseerbaar en betaalbaar te maken en te houden, rekening houdend met de principes van het Verdrag van Valletta;**
 Zit vervat in OD 1.3.: Sinds de inwerkingtreding van de archeologiebepalingen zijn al verschillende acties ondernomen om de onderzoekslast te verlagen. Op 1 januari 2017 trad de Code Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie 2.0 in werking, die onder meer de indiening van de archeologienota met beperkte samenwerking mogelijk maakte. In 2017 wordt de bruikbaarheid van deze Code verder geëvalueerd en daarnaast wordt een bijsturing van het onderdeel 'archeologische opgraving' voorbereid. De decreetswijziging van 7 juli 2017 maakt het mogelijk een bij het agentschap ingediende, maar nog niet bekrachtigde archeologienota, toe te voegen aan de vergunningsaanvraag en door deze wijziging werden de bestaande vrijstellingen voor de opmaak van een archeologienota aangepast en verduidelijkt. Ook in de conceptnota van 14 juli 2017 betreffende de aanpassing Onroerenderfgoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie worden bijkomende wijzigingen aan de regelgeving en bijkomende initiatieven van het agentschap geformuleerd die tegemoet komen aan deze vraag.
2. **in het kader van de evaluatie van het Onroerenderfgoeddecreet: a) na te gaan op welke manier excessieve kosten voor archeologisch (voor)onderzoek verminderd kunnen worden; b) na te gaan of de huidige premie voor excessieve kosten voldoende is; c) te onderzoeken of er aanvullende middelen voor archeologisch (voor)onderzoek of wetenschappelijk vervolgonderzoek kunnen worden uitgetrokken; d) te onderzoeken of een archeologienota nog voor bekrachtiging aan het agentschap voorgelegd moet worden;**
 Zit vervat in OD 1.3.: Begin 2017 is een evaluatie van de resultaten van het Onroerenderfgoeddecreet voor de periode 2015- 2016 uitgevoerd. De conceptnota van 14 juli 2017 betreffende de aanpassing Onroerenderfgoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie geeft in grote lijnen weer welke aanpassingen aan de onroerenderfgoedregelgeving worden voorgesteld als gevolg van de doorgevoerde evaluatie.
 - a) Op 1 januari 2017 trad de Code Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie 2.0 in werking die onder meer de indiening van de archeologienota met beperkte samenwerking mogelijk maakte. In 2017 wordt deze Code verder geëvalueerd en daarnaast wordt een bijsturing van het onderdeel archeologische opgraving voorbereid.
 - b) In de conceptnota wordt voorgesteld de premie voor buitensporige opgravingskosten te verhogen tot ca. 80 %.
 - c) In de conceptnota wordt voorgesteld een bijkomende premie voor verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem bij vergunningsplichtige bodemingrepen in te voeren.
 - d) In de conceptnota wordt voorgesteld de bekrachtiging te vervangen door een melding.

3. **de bestaande regelgeving en procedures te evalueren om de kosten voor het archeologische vooronderzoek en de opmaak van archeologienota's te beperken;**
Zit vervat in OD 1.3.: In het evaluatierapport over het Onroerendergoeddecreet is één van de thema's van het hoofdstuk over de evaluatie van het archeologiehoofdstuk, de kostprijs van het archeologisch onderzoek (3.2.3). Er wordt een evaluatie van de huidige situatie gegeven en voorstellen tot actie en aanpassing geformuleerd. Dit thema zal in de jaarlijkse evaluatie van het archeologiehoofdstuk (cf. Onroerendergoeddecreet art. 5.6.1) opgenomen zijn.
4. **in overleg met alle actoren na te gaan op welke manier het erkenningssysteem van archeologen herbekeken kan worden met het oog op een efficiëntere en betaalbare procedure;**
Zit vervat in OD 1.3. en OD 2.1.: In uitvoering van de decreetswijziging van 7 juli 2017 kunnen archeologen in dienst van een gemeente of een erkende IOED van rechtswege erkend worden als ze voldoen aan de erkenningsvoorwaarden die de Vlaamse Regering heeft vastgesteld. In de conceptnota van 14 juli 2017 betreffende de aanpassing Onroerendergoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie wordt voorgesteld de gedifferentieerde erkenning in te voeren en de erkenning van rechtswege voor universiteiten uit te bereiden naar archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige ingrepen in de bodem aan of in beschermde archeologische sites.
5. **te blijven inzetten op een probleemoplossende administratie en ondersteuning van alle actoren in de archeologiesector;**
Zit vervat in OD 1.3. en OD 2.1.: In de conceptnota aan de leden van de Vlaamse Regering betreffende de aanpassing Onroerendergoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie wordt aangegeven dat de taak van het agentschap verschuift naar (1°) begeleiding in het opmaakproces van archeologienota's en nota's, (2°) controle en toezicht op het terrein en (3°) opvolging van de erkenning. Het agentschap zet in op de toepassing van de deontologie door de erkende archeoloog en kenniswinst.
6. **actief met alle actoren een voorstel uit te werken voor een evenwichtig, werkbaar en gedragen archeologiefonds, waarbij de excessieve kosten voor de initiatiefnemer deels door de overheid worden gedragen;**
Zit vervat in OD 1.3.: er is voorlopig nog geen erkend Archeologisch Solidariteitsfonds.
7. **nieuwe technieken voor opsporing en kartering van bodemarchief te ondersteunen;**
Zit vervat in OD 3.2.: Technieken voor opsporing en kartering van het bodemarchief worden continu verbeterd. Het agentschap Onroerend Erfgoed doet geen fundamenteel onderzoek op dat vlak maar levert inspanningen om de beschikbare tools beter in te zetten. Zo wordt ingezet op een handleiding voor een verbeterd gebruik van het *Digitale Hoogtemodel Vlaanderen* dat heel wat relevante archeologische informatie bevat die momenteel onderbenut wordt. Daarnaast wordt ingezet op een rapport over geofysisch onderzoek dat de verwachtingen over deze technieken beter moet afstemmen op de mogelijkheden waardoor een verbeterde inzet kan gerealiseerd worden.

8. **na te gaan op welke manier de kaarten van gebieden waarin geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, 'verrijkt' kunnen worden door gegevens over de bodemlagen erin op te nemen zodat rekening gehouden kan worden met de diepte van de geplande ingrepen in de bodem;**

Zit vervat in OD 3.1.: Waardevol archeologisch erfgoed is in Vlaanderen doorgaans vanaf het huidige maaiveld aanwezig behalve in een aantal specifieke situaties zoals havengebieden, waar over grote oppervlakten terreinen in belangrijke mate zijn opgehoogd met archeologisch irrelevante materie. Er wordt naar aanleiding van een pilootproject voor de haven van Antwerpen bekeken om die informatie toe te voegen aan de GGA-kaart (kaart van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt) waardoor voor die specifieke zones een GGA-kaart in 3D beschikbaar wordt.

9. **erover te waken dat opgravingsresultaten in voldoende mate omgezet worden in wetenschappelijke kennis en ontsloten worden.**

Zit vervat in OD 3.3.: Het Onroerenderfgoeddecreet en de Code Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie definiëren welke resultaten het archeologisch onderzoek moet genereren en binnen welke termijn. Bekrachtigde archeologienota's en nota's worden via het archeologieportaal onmiddellijk digitaal ontsloten. Eindverslagen worden door de erkende archeoloog gepubliceerd en door het agentschap digitaal ontsloten. In 2017 werd gestart met de actualisatie van het deel archeologie van de in 2008 verschenen Onderzoeksbalans voor onroerend erfgoed in Vlaanderen. Het overzichtsdokument met de stand van zaken in 2008 is nog steeds bruikbaar en beschikbaar. De vernieuwde Onderzoeksbalans voor Archeologie (Archeologiebalans 2.0) wordt via de inventariswebsite van het agentschap ontsloten.

Resolutie betreffende de verfijning van de nieuwe onroerenderfgoedpremie naar aanleiding van de ex-post evaluatie van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013
Stuk 1645 (2017-2018) nr. 2 – tekst aangenomen in de plenaire vergadering op 4 juli 2018

In deze resolutie vraagt het Vlaams Parlement aan de regering om bij de aanpassing van het onroerenderfgoedbesluit:

1. inzake de erfgoedpremie:

- a) te vertrekken van het principe dat de beschikbare middelen op de meest efficiënte wijze moeten worden ingezet;
- b) goed beheer te belonen;
- c) rekening te houden met de complexiteit van bepaalde types erfgoed;
- d) rekening te houden met de beperkte economische return van bepaalde types erfgoed;
- e) geen onderscheid te maken naar gelang van de eigenaar van het onroerend erfgoed;
- f) een verhoogde premie van 60% van de kostprijs toe te kennen voor de beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten aan of in beschermde goederen en erfgoedlandschappen die voor financiële ondersteuning in aanmerking komen;
- g) de verhoogde premie van 60% toe te kennen voor open erfgoed, ZEN-erfgoed (ZEN: zonder economisch nut), maaltuigmolens, gebouwen die bestemd zijn voor de eredienst of het onderwijs, en overheidsgebouwen met een publieksfunctie in eigendom van lokale besturen;
- h) een aanvullende premie van 10% toe te kennen voor beschermde goederen die beschikken over een goedgekeurd beheersplan of onderhoudsplan, al dan niet met inbegrip van een rapport van Monumentenwacht Vlaanderen vzw;
- i) duidelijke overgangsregels te bepalen, waarbij de oude premiereregeling van toepassing blijft op dossiers die op de datum van de inwerkingtreding van de nieuwe premiereregeling al ontvankelijk zijn verklaard en op de wachtlijst staan;

Dit zit vervat in OD 1.3. en 4.1.

2. te onderzoeken op welke manier het instrument van de beheersplannen aantrekkelijker kan worden gemaakt voor de zakelijkrechthouders van onroerend erfgoed;

Dit zit vervat in OD 1.3. en 4.1.

3. eigenaars en beheerders inhoudelijk te ondersteunen bij de opmaak van een beheersplan;

Dit zit vervat in OD 1.3. en 4.1.

4. inzake beheersplannen:

- a) te streven naar een eenvoudige en transparante procedure, die het instrument van beheersplannen flexibel en gemakkelijk hanteerbaar maakt, en de planlast zo laag mogelijk houdt;
- b) duidelijke, objectieve en haalbare regels uit te werken rond goed beheer en onderhoud van onroerend erfgoed, met het oog op het verkrijgen van een aanvullende premie;
- c) maximaal in te zetten op beheersplannen bij grote of complexe sites, zoals kasteel- en kloosterdomeinen, abdijcomplexen, religieus erfgoed, grootschalig industrieel erfgoed enzovoort;
- d) beheersplannen alleen te verplichten voor sites die op de Werelderfgoedlijst van UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) staan en voor beschermde landschappen, archeologische sites, meerjarenovereenkomsten en grotere of complexe sites.

Dit zit vervat in OD 1.3. en 4.1.

BIJLAGE 4: OPVOLGING AANBEVELINGEN REKENHOF

Het Vlaams Parlement wenst dat de Vlaamse Regering in de beleidsbrieven vermeldt welk gevolg ze heeft gegeven aan de aanbevelingen van het Rekenhof.

Voor het beleidsveld Onroerend Erfgoed werden volgende aanbevelingen geformuleerd:

Rekenhofrapporten stuknr.	Aanbeveling
Beleidsruimte voor monumentenzorg, rekeningenboek over 2012: 36 (2013-2014) Nr.1	1. Het is aangewezen de sectorale bepaling dat meerjarenovereenkomsten gespreid in de tijd kunnen worden vastgelegd, te heroverwegen in het licht van het rekendecreet. Rapportage Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 werd gewijzigd door het decreet van 15 juli 2016 houdende wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en van diverse decreten wat betreft de uitvoering van het kerntakenplan van het agentschap Onroerend Erfgoed en wat betreft financiële en technische aanpassingen. Hierdoor werd in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een artikel 10.2.3. ingevoegd dat luidt als volgt: "Art. 10.2.3. <i>De premies toegekend in het kader van meerjarenpremieovereenkomsten zoals vermeld in artikel 10.2.1, eerste lid, 2° worden vastgelegd op jaarbasis.</i>" Deze bepaling is in werking getreden op 1 januari 2017.

BIJLAGE 5: ARRESTEN GRONDWETTELIJK HOF EN HOF VAN JUSTITIE

Geen.

BIJLAGE 6: DECREETSEVALUATIEAGENDA

Minister	Titel van het initiatief	Status van het initiatief
Afgeronde initiatieven		
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed + Viceminister-president en Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie	Evaluatie Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.	- Evaluatierapport Onroerendergoeddecreet d.d. 12/05/2018 - Doorvertaald in 'Conceptnota aanpassing Onroerendergoeddecreet naar aanleiding van de ex-post evaluatie' - Decreet houdende de wijziging van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie
Nog lopende initiatieven		
Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed + Viceminister-president en Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie	Evaluatie Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.	- Aanpassing Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 en het Varendergoedbesluit van 27 november 2015 naar aanleiding van de ex-post evaluatie